

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň

Diplomová práce

Autor: Zuzana Elišková
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: Zuzana Navrátilová

Studium: P14K0367

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň.**

Název diplomové práce AJ: School culture and climate in relation to number of pupils.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je porovnání kultury dvou škol, které se výrazně liší počtem žáků. Teoretická část se bude věnovat historii škol, umístění v rámci města, personálnímu a žákovskému obsazení, materiální vybavenosti, pojetí školních vzdělávacích programů a celkovému klimatu škol. Stěžejní bude také teoretické ukotvení fenoménu kultura školy. Praktická část bude zaměřena na zjištění názorů učitelů, žáků a rodičů dané školy na její celkovou kulturu. Z výzkumných metod bude pro dosažení stanoveného cíle praktické části využito metody rozhovoru a pozorování.

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.

Oponent: Ing. et Bc. Stanislav Michek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Lysé nad Labem dne 27.3. 2018

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce paní doc. PhDr. Janě Marii Havigerové, Ph.D. za odborné vedení, spolupráci a ochotu při vypracování mé diplomové práce.

Anotace

Elišková, Z. (2018) *Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň*. (Diplomová práce, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, Czechia)

Cílem diplomové práce s názvem *Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň* je porovnání kultury dvou škol, které se výrazně liší počtem žáků. Teoretická část se bude věnovat historii škol, umístění v rámci města, personálnímu a žakovskému obsazení, materiální vybavenosti, pojetí školních vzdělávacích programů a celkovému klimatu škol. Stěžejní bude také teoretické ukotvení fenoménu kultura školy. Praktická část bude zaměřena na zjištění názorů učitelů, žáků a rodičů dané školy na její celkovou kulturu. Z výzkumných metod bude pro dosažení stanoveného cíle praktické části využito metody rozhovoru a pozorování.

Klíčová slova: kultura školy, základní školy s rozdílným počtem žáků a žákyň

Annotation

Elišková, Z. (2018) *School culture in relation to numbers of pupils*. (Diploma thesis, University of Hradec Králové, Hradec Králové, Czechia)

The aim of this diploma thesis *School culture in relation to numbers of pupils* is to compare school culture and climate of two different types of school that differ strongly in the number of pupils. The theoretical part deals with history of the schools, location, personal management, pupils, equipment, learning programmes and school climate. The empiric part contains of a research on teacher's, student's and parent's view of school culture at the particular school. Due to the research the schools are compared and their weaknesses and strengths are described.

Keywords: school culture, elementary schools with various number of pupils

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 Řešený problém	9
2 Současný stav poznání řešené problematiky	10
2.1 Kultura.....	10
2.2 Vymezení pojmu kultura školy	11
2.3 Historie pojmu kultura školy.....	13
2.4 Činitelé ovlivňující kulturu školy.....	15
2.4.1 Management.....	15
2.4.2 Učitelé.....	16
2.4.3 Materiální prostředí.....	18
2.4.4 Loga a propagační materiály školy.....	19
3 Výzkum.....	21
3.1 Výzkumný cíl.....	21
3.2 Výzkumný design.....	23
3.3 Metody získání dat	24
3.4 Výzkumný soubor	31
3.4.1 Základní školy s rozdílným počtem žáků a žákyň	31
3.4.2 Město Lysá nad Labem.....	32
3.4.3 Základní škola T. G. Masaryka, Lysá nad Labem – Litol	32
3.4.4 Základní škola J. A. Komenského, Lysá nad Labem.....	39
3.5 Výsledky	46
4 Diskuse.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	54
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

Pedagogika jako vědní disciplína prošla od dob svého vzniku mnoha změnami. V návaznosti na požadavky okolního světa se neustále mění pohled na přístup k žákům a ke škole jako takové. V současné době je tedy v naší zemi často kladenou otázkou z řad rodičů i odborníků, jak by vlastně ideální škola měla vypadat.

Stejně jako je tomu v jiných vědních disciplínách, ani zde nenacházejí odborníci jasnou společnou odpověď. Nejde zde však pouze o názory vědců – pedagogů, ale také o postoj celé společnosti naší země, která je bezpochyby nemálo poznamenána svou historií. V jedné věci se však odborníci i rodiče shodují: Žáci by se měli vzdělávat v přátelském, podnětném prostředí, bez přítomnosti stresu a potlačování jejich přirozenosti. Tyto faktory, které jsou závislé především na osobnostech uvnitř školy, vzájemných vztazích a dalších okolnostech, utvářejí celkovou kulturu školy a tím se z velké části pozitivně či negativně podílí na vyučovacím procesu.

Cílem práce je odpovědět na otázku, zda se liší kultura školy v závislosti na velikosti školy. Ve výzkumné části bude ověřován předpoklad, že větší škola má odlišnou kulturu, například, že větší škola vykazuje větší podíl prvků defenzivní kultury, zatímco menší škola větší podíl prvků suportivní kultury.

V první části diplomové práce budou vymezeny klíčové pojmy: pojem kultura a příbuzné pojmy. Bude uvedeno několik pohledů na řešenou problematiku, historický vhled a současná pojetí, bude uveden popis jednotlivých činitelů, kteří se na kultuře školy nejvíce podílejí. První část práce vyústí v návrh a realizaci vlastního výzkumného šetření.

Druhá část práce se bude věnovat vlastnímu výzkumu. Výzkum bude zaměřen na ověření předpokladu, že velikost školy vykazuje těsnou souvislost s druhem organizační kultury. Organizační kultura bude sledována u dvou základních škol reprezentujících dva krajní póly dle velikosti a z hlediska tří různých skupin účastníků metodou dotazníkového šetření. Získané výsledky budou diskutovány vzhledem k současnému stavu poznání.

1 Řešený problém

Cílem práce je odpovědět na otázku, zda se liší kultura školy v závislosti na velikosti školy. Aby byl cíl naplněn, nejprve bude věnována pozornost problematice organizační kultury se zaměřením na specifika kultury školy. Budou vymezeny jednotlivé druhy kultury, popsány dílčí charakteristiky kultury a možnosti měření kultury. Dále budou představeny výsledky studií zaměřených na analogickou problematiku. Presentované poznatky budou využity pro plánování vlastní výzkumné studie, jejímž cílem je ověřit předpoklad, že větší škola má odlišnou kulturu, například, že větší škola vykazuje větší podíl prvků defenzivní kultury, zatímco menší škola větší podíl prvků suportivní kultury.

2 Současný stav poznání řešené problematiky

2.1 Kultura

Abychom mohli v následujících kapitolách přiblížit a konkretizovat pojem kultura školy, je zapotřebí si nejprve ujasnit význam samotného slova kultura tak, jak je vnímáno v širším kontextu.

Kultura je v současnosti běžně využívaným slovem nejen na poli vědeckém, ale často se objevuje také ve slovnících laické veřejnosti. Ačkoli se s tímto slovem setkáváme v každodenním životě, ať už v běžných hovorech nebo například z médií (televize, internet, tisk), není výklad tohoto pojmu jednoduchý a jednoznačný.

Slovo kultura mění svůj význam v závislosti na sociálním oboru, ve kterém je použito. Tradičně se s tímto pojmem můžeme setkat například v sociologii, kulturní antropologii nebo sociální psychologii. Velmi významnou roli hraje kultura také v oblasti moderních oborů, jakými jsou management, marketing, sociální komunikace aj. Znamená to tedy, že pro každou vědní disciplínu má tento termín jiný význam.

Podle Slovníku sociologických pojmů lze slovo kultura v širší souvislosti chápat jako „*souhrn životních forem, hodnotových představ a životních podmínek lidí žijících v určité době na nějakém území.*“ (Jandourek, 2012, p. 136-137) Pokud však mluvíme o kultuře, která se netýká společnosti jako celku, ale například pouze skupiny osob či symbolických systémů a obsahů v dané společnosti (umění, věda, náboženství aj.), pak tento pojem nabývá mnoha významů.

Ve společnosti je tímto slovem nejčastěji označována událost, spojená s určitým uměleckým zážitkem. Z tohoto pohledu můžeme dále kulturu rozdělit na kulturu vysokou (soubor nejváženějších uměleckých děl, která určují směřování tzv. „správné“ kultury) a populární/nízkou kulturu (jedna z mnoha definic uvádí, že se jedná o kulturu, která zbude poté, co jsme se rozhodli, co je „vysoká“ kultura, lze ji však také chápat jako „autentickou“ kulturu lidu). (Klimešová, 2012).

Například firemní kultura je chápána jako „*system vztahů k významným skutečnostem (jevům a lidem) v pracovní činnosti, respektive spojeným s pracovním uplatněním.*“ (Tureckiová, 2004, p. 133) V tomto pojetí se tedy kultura zabývá nejen vzájemnými vztahy mezi zaměstnanci, cíli a hodnotami firmy a přístupy k řešení konfliktů, ale také vztahy k práci, tj. k jejímu obsahu a významu pro podnik i pro jednotlivé pracovní pozice.

Protože se tato práce nezabývá kulturou ve smyslu umění (např. tanec, divadlo, hudba), ale je zaměřena na kulturu spojenou s hodnotami, jednáním, zvyklostmi, způsobem komunikace a vzájemného chování osob pohybujících se v prostředí školy, uvádím zde odborný výklad, zaměřující se na kulturu v rámci pedagogiky.

Dle Pedagogického slovníku se v pedagogické sféře termín kultura uplatňuje především v těchto významech:

„1. Kultura jakožto komplex materiálních, především ale nemateriálních výtvorů (poznatků, idejí, hodnot, morálních norem aj.), které lidská civilizace během svého vývoje vytvářela. Toto "kulturní dědictví" si lidstvo předává z generace na generaci, zejména také prostřednictvím formálního vzdělávání ve školských institucích.

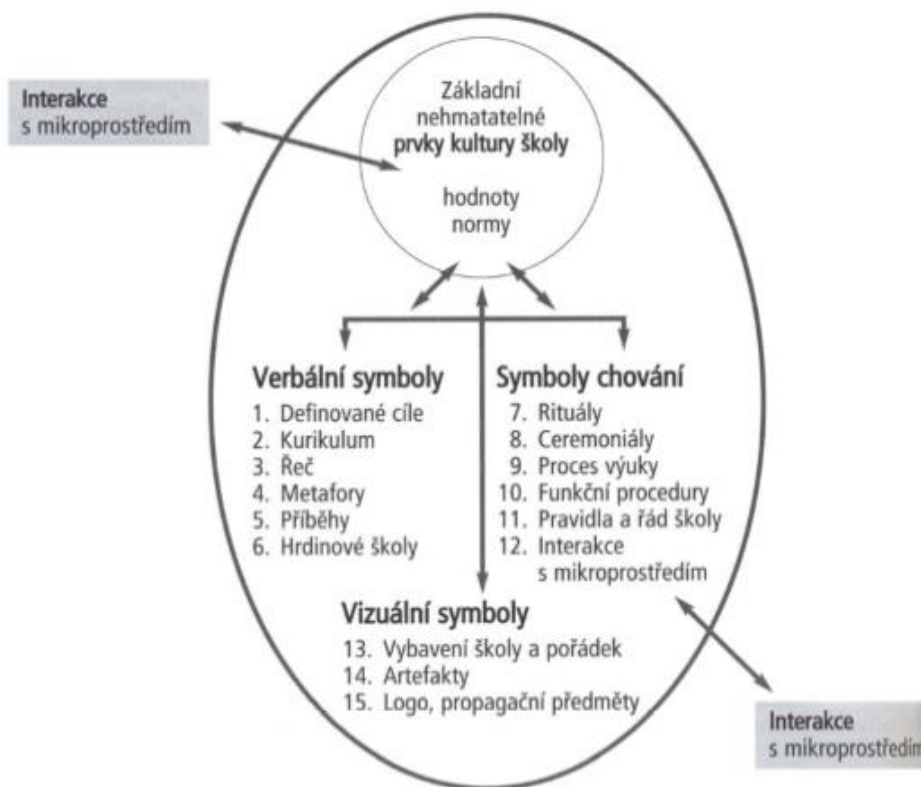
2. Kultura ve smyslu sociologickém a kulturně-antropologickém znamená způsoby chování, sdílené normy, hodnoty, tradice, rituály aj., jež jsou charakteristické pro určité sociální nebo etnické skupiny. V tomto smyslu ovlivňují např. kulturní vzorce průběh a výsledky vzdělávacích procesů.“ (Průcha, Walterová & Mareš, 1998, p. 116).

2.2 Vymezení pojmu kultura školy

Pojem kultura školy se stal moderním konceptem, který si získává stále více pozornosti současných teoretiků i praktiků. Pomocí něj lze vyjádřit optimální stav a zároveň upozornit na nedostatky stavu aktuálního. Dochází zde k propojení jednotlivých oblastí fungování školy a následně díky ucelenosti k řešení pedagogických otázek, které by mělo vést k celkovému zkvalitnění práce škol. Teoretické poznatky by tak ideálně vyústily v praktická řešení. Názory některých autorů na přínos pojmu kultura školy se však rozcházejí. (Pol, Hloušková, Novotný & Zounek, 2005).

Každá škola je jedinečným útvarem s odlišnými pravidly a různými sociálními přístupy. Je to prostředí, jehož primárním cílem je předávat informace. Děje se tak za pomoci určitých ověřených ustálených postupů. I přes několik dostupných definic pojmu kultura školy je důležité si v úvodu přiblížit význam tohoto slova.

Co vše vlastně pojem kultura školy zahrnuje si lze lépe představit po prostudování následujícího schématu (Eger, 2006).

Obrázek 1: Schéma systému kultury školy (Eger, 2006, p.132)

Kultura je vlastně označením pro nepsané zásady školy, tedy pravidla, jimiž se řídí všechny zúčastněné osoby. Nejedná se tedy o chování jedince, ale celého kolektivu školy.

Kultura je nejčastěji utvářena na základě přesvědčení a hodnot, které jsou dány všeobecným přístupem a jsou časově stálé. Dalšími atributy, které často kulturu školy formují, jsou například postoje, normy, rituály, zvyklosti, priority, tradice. Zásady chování vyplývající z těchto prvků jsou tak ohraničeny pomyslnými hranicemi. Ty určují jak je co důležité, co se od jednotlivce očekává, co by mělo být tolerováno, kdy odměňovat a kdy naopak trestat a v neposlední řadě co je v kolektivu školy již naprosto nepřijatelné.

Kultura každé školy se zakládá na určité předchozí zkušenosti. Z té buďto čerpá nebo se naopak vyvaruje chybám, které již byly učiněny. Ačkoli se jedná o problematiku celé skupiny lidí, každá individualita se na ní podílí a utváří ji. Pro celkové pozitivní působení nejen na osoby uvnitř instituce, ale také na osoby vně školy je důležité, aby na podstatné věci měly jednotlivci podobný názor. Tento názor se netýká pouze nehmotných přístupů, ale také materiálních prostředků školy, jakými jsou například vzhled budovy, třídy, jídelny atp. (Eger, 2006)

Eger (2006, p.130) ve své knize uvádí: „*Kultura škol je vnitřním fenoménem, který je primárně vytvářen a využíván v oblasti řízení a vztahu k vlastním zaměstnancům školy. Jedná se o souhrn představ, přístupů a hodnot ve škole všeobecně sdílených a relativně dlouhodobě udržovaných.*“

Pro potřeby této práce je důležité se již v začátku seznámit s druhy škol, objevujícími se v České republice a určit z nich tu, které bude následně věnována největší pozornost.

Dle Školského zákona (2004) lze školy v České republice rozdělit podle druhů takto:

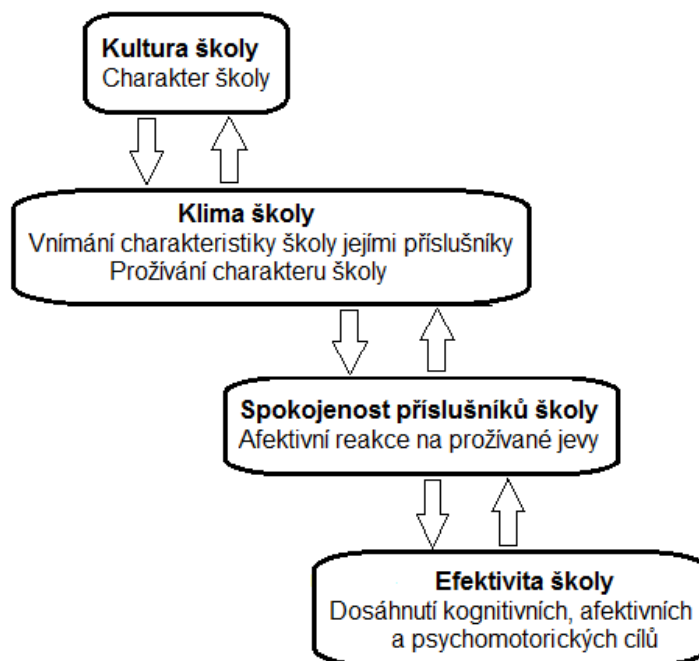
- Mateřské školy (navštěvují zpravidla děti ve věku 3-6 let)
- Základní školy (první stupeň 1.-5. ročník, druhý stupeň 6.-9. ročník)
- Základní umělecké školy
- Střední školy (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště)
- Konzervatoře (doba studia 6-8 let, student získává vyšší odborné vzdělání)
- Vyšší odborné školy (studium trvá 2-3 roky, je ukončeno absolutoriem)
- Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Cílem této práce je porovnat kulturu dvou základních škol (konkrétně 1. stupně ZŠ), proto také právě tomuto druhu bude na následujících stranách věnována největší pozornost.

2.3 Historie pojmu kultura školy

Kultura školy je relativně novým termínem, se kterým se můžeme v odborné literatuře setkat přibližně od poloviny osmdesátých let minulého století.

Pokud hovoříme o pedagogice všeobecně, lze říci, že kromě jiných problematik byla vždy věnována nemalá pozornost klimatu školy. Postupem času, kdy u nás docházelo ke zkvalitňování školských zařízení, se kromě sociálního klimatu začali brát v potaz i další činitelé, kteří mají na prostředí školy nemalý vliv. Vztah mezi kulturou školy a dalšími prvky, které ji výrazně ovlivňují, je stručně a výstižně znázorněn na následujícím schéma:

Obrázek 2: Schéma vztahu kultury školy a jí ovlivňující prvky (Obdržálek, cit. dle Eger & Jakubíková, 2000, p. 6)

Jak již bylo v úvodu zmíněno, zatímco v zahraničí lze první zmínky o kultuře školy jako takové zaznamenat již v osmdesátých letech, u nás se tento pojem zavádí teprve na konci let devadesátých, kdy docházelo k formování moderních přístupů ve vedení a propagaci škol. Do této doby byla již snaha o kategorizaci významu kultura školy několika předními světovými odborníky (např. Erickson & Page, cit. dle Hloušková, 2008).

Vůbec první písemné zmínky o kultuře školy lze v tuzemsku nalézt v knize Marketing školy od Jaroslava Světlíka (1996). Na tuto problematiku později navázali i další odborníci - např. Čermák, Eger a Jakubíková.

Pojem kultura školy ve svém článku vymezují také Pol et al. (2002), který spatřuje problém stanovení definice ve vměšování přístupů vědních disciplín stojících mimo pedagogiku (např. z oblasti managementu a sociologie). To lze také podle autorů považovat za možnou příčinu různorodosti vymezení tohoto pojmu. Dalším možným důvodem nejednotnosti definice pojmu mohou však také být různé názory a přístupy jednotlivých autorů ke kultuře školy samotné.

Pojem kultura školy a její obsah se přesto stal důležitým bodem při snaze změnit naše školství k lepšímu. O kulturu svých škol by dnes měli dbát všichni zaměstnanci, vedení škol by však mělo především řídit její změny dle nabytých poznatků z oblasti managementu a marketingu (Eger, 2006).

Nejednotná definice pojmu kultura školy této práci dává možnost věnovat se těm oblastem kultury školy, u kterých lze předpokládat znalost z pohledu všech respondentů. Do výzkumu ani v následujících kapitolách tedy nebude zařazena oblast verbálních symbolů školy a to především z důvodu nízké informovanosti zákonných zástupců i žáků v této oblasti.

2.4 Činitelé ovlivňující kulturu školy

2.4.1 Management

Jednu z nejdůležitějších rolí v kultuře školy hraje management, tedy vedení (ředitel, zástupci) školy. Ti by měli zajistit takové prostředí, které nebude stresujícím pro zaměstnance (učitele, pracovníky úklidu atp.) a tím pádem bude působit pozitivně na žáky, rodiče a celý kolektiv školy. Jak ve své knize uvádí Kasíková (2011, cit. dle Vališová & Kasíková), cílem vedení lidí je vytvářet kladné pracovní prostředí, ve kterém budou zaměstnanci motivováni k dobrým výkonům a v nejlepším případě budou svou práci vykonávat rádi.

Osobnost ředitele a zástupců

Pedagogický slovník uplatňuje pro ředitele školy tuto definici: „*Ředitel školy je vedoucí pracovník odpovídající za obsahové, personální, organizační, finanční a hmotné zabezpečení výchovně-vzdělávacího procesu ve škole. ...*“ (Průcha, Walterová & Mareš, 1998, p. 215).

K samotnému vedení zaměstnanců lze přistupovat dvěma způsoby - autoritativním (tedy stylem, jež se zakládá spíše na příkazech) a demokratickým (zde je důležitá vzájemná kooperace celé skupiny). V současné době je managementy škol upřednostňován demokratický styl vedení, který dává zaměstnancům pocit spoluzodpovědnosti za chod školy a zároveň je nepřímou motivuje a nabádá k větší aktivitě. Pouze ve výjimečných situacích přistupuje vedení k prvnímu způsobu (autoritativnímu) a to například tehdy, pokud samotní zaměstnanci nejsou schopni vzájemné spolupráce nebo je třeba vyřešit nastalý kritický stav. Součinností lze mimo jiné dosáhnout rozvoje celé školy i profesionálního růstu jednotlivých učitelů, jak je možné vypořádat nejen z praxe, ale také z provedených výzkumů.

Pol a Lazarová (1999) rozdělují vzájemnou spolupráci pedagogických zaměstnanců do čtyř různých úrovní:

1. sociální kooperace,
2. podpora a výpomoc,
3. vzájemné předávání zkušeností a postojů,
4. kolektivní činnost.

Poslední zmiňovaná úroveň je současně nejvyšší možnou formou spolupráce, která může zahrnovat například společnou výuku (učitelé si vzájemně vypomáhají při přípravě, vlastním provedení a závěrečném hodnocení výuky), vzájemné hospitace, činnost zavadějících učitelů apod. Společným cílem vedení škol i zaměstnanců by tedy mělo být dosažení posledního zmiňovaného bodu, který je bezpochyby jedním z činitelů, který svou existencí přispívá k lepšímu klimatu školy.

Na druhé straně nelze však také kategoricky vyloučit individualitu každého jedince. Nelehký úkol vedení škol tedy spočívá v nalezení rovnováhy mezi spoluprací kolektivu a podporou jednotlivců. Stejně obtížnou úlohu řeší také samotní učitelé, kteří by měli obdobně pracovat se svými žáky.

2.4.2 Učitelé

Jak již bylo zmíněno, učitel jako jedinec i jako součást pedagogického sboru je dalším významným prvkem utvářejícím kulturu školy. Je činitelem, který svým chováním, vystupováním a názory reprezentuje školu před širokou veřejností.

Základní předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka jsou stanoveny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v Zákonu o pedagogických pracovnících (2012) takto:

„Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,*
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) je bezúhonný,*
- d) je zdravotně způsobilý a*
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak“*

Nároky na osobnost učitele se však liší v závislosti na vedení konkrétní školy. To nehodnotí pouze jednotlivé vlastnosti, schopnosti nebo dovednosti pedagoga, ale jejich

celkový soubor, tedy kompetence jedince. Učitel tak musí být schopen vyrovnat se s nároky, které jeho povolání přináší a zároveň si zachovat vlastní osobní přístup.

Další, mnohdy odlišné požadavky na učitele přicházejí také ze stran rodičů, žáků, školské inspekce aj. Jednotícím prvkem všech těchto skupin je však náhled na dvě základní činnosti pedagoga a to vzdělávat a vychovávat. Těmto činnostem by měl tedy učitel věnovat největší pozornost. V ideálním případě by mezi nimi měl hledat prvky vzájemného působení a ty ve výuce uplatňovat.

Výše zmíněné základní činnosti však nejsou v současné době zdaleka dostačující pro výkon učitelské profese. Osobnost učitele je tvořena množstvím faktorů, které mohou pozitivně i negativně ovlivňovat okolí, na které působí. Právě pedagog by však ze své pozice měl v mnohem větší míře než okolní společnost svou osobnost znát, rozvíjet vlastnosti dobré a potlačovat ty špatné.

Jak tvrdí někteří odborníci, učitel působí na žáky a jejich postoj k učení samotnému především lidskými vlastnostmi, postoji a chováním a teprve poté odbornými znalostmi a vlastními didaktickými přístupy (Čáp & Mareš, 2007). Vzhledem k zodpovědnosti, kterou s sebou povolání pedagoga nese, by však v ideálním případě měli být naplněny všechny tyto předpoklady. Právě proto se učitelské povolání od ostatních liší - svým působením výrazně ovlivňuje a formuje životy jedinců a tím i celé společnosti. Navíc nelze zcela oddělit učitelův soukromý život se životem profesním. Očekává se tedy, že každý pedagog je ve svém oboru profesionálem.

Současný učitel je neustále obkloповán novými informacemi a očekává se, že rozvíjí své znalosti a přizpůsobuje se aktuálním trendům spojených s výukou. V dnešní rychle se vyvíjející společnosti neustále vstupují do škol nejen nové technické vymoženosti, se kterými musí být dobrý učitel schopen manipulovat, ale také například čím dál častější sociálně patologické jevy nebo poruchy, které by měl být schopen rozpoznat. Orientace v aktuálním všeobecném dění je samozřejmostí. Kromě mnohých dalších bychom tedy mezi vlastnostmi dobrého pedagoga měli nalézt také empatii, trpělivost, flexibilitu a přizpůsobivost.

Učitel jako veřejná osoba by měl mít neustále na vědomí, že svým vzhledem a vystupováním reprezentuje nejen sám sebe, ale také školu, ve které působí. Měl by tedy pečovat o svůj zevnějšek, o své psychické a duševní zdraví a o kultivovaný projev nejen na pracovišti, ale také v soukromém životě. S rozvahou by měl každý pedagog také

přístupovat například ke svému působení na internetu, v současné době pak zejména k sociálním sítím, které mnohdy slouží jako první zdroj informací o jejich osobě.

Zejména na 1. stupních základních škol hraje důležitou roli třídní učitel. Ten s dětmi tráví velké množství času a pro rodiče žáků je nejbližším a nejsledovanějším reprezentantem školy. Na druhé straně získávají rodiče a dále pak i širší veřejnost nejvíce informací o něm i celé škole zprostředkovaně, nejčastěji právě od žáků. V zájmu učitelů, rodičů i školy by tedy měla být vzájemná komunikace, spolupráce a informovanost.

Důležité je také zmínit, že v České republice je povolání učitele stále veřejností vnímáno poněkud rozporuplně. Na rozdíl od zahraničí je v naší zemi na učitelskou profesi pohlíženo jako na službu, jejíž pracovníci jsou finančně ohodnocováni často menší než průměrnou mzdou a jejich denní pracovní doba se rovná počtu vyučovacích hodin.

Dalším z úkolů pedagoga je tedy přesvědčit svým chováním rodiče i širší společnost, že právě on je vystudovaným odborníkem v oblasti vzdělávání a tudíž není třeba mu do jeho profese větší měrou zasahovat.

2.4.3 Materiální prostředí

Dosud jsme v textu uvažovali o škole převážně jako o instituci, kterou tvoří zejména lidé a jejich osobní přístupy. Sociální prostředí školy již tedy bylo z části popsáno. Je ale samozřejmé, že velký vliv na vnímání školy veřejností i zaměstnanci má také její vzhled, materiální vybavení a to, jak se škola vůči svému okolí prezentuje. Souhrnně lze tyto aspekty nazvat jako hmotné prostředí školy. Nutno podotknout, že jakkoli je materiální prostředí důležité, první seznámení veřejnosti se školou probíhá právě prostřednictvím nemateriální manifestace kultury školy. (Eger, 2006)

Jedním z důležitých a zároveň neměnných znaků škol je jejich umístění v rámci obcí. Rozdílným způsobem bude pravděpodobně fungovat škola na vesnici v porovnání se školou ve velkém městě, škola stojící na předměstí v porovnání se školou stojící uprostřed sídliště.

Svou roli zde hraje také velikost budovy školy. Ta samozřejmě ovlivňuje mnohé - od žáků a zaměstnanců, přes management až po finanční a materiální vybavenost. Ve všech těchto oblastech však zdaleka ne vždy platí přímá úměra (například větší škola nemusí mít v přepočtu na žáka více finančních prostředků, lepší vybavení apod. než škola menší).

Materiální vybavenost školy se samozřejmě odvíjí od finančních prostředků, které má škola k dispozici. Pokud tedy mluvíme o základních školách, jsou to prostředky, které škola z největší části získává od obce, která je jejím zřizovatelem. Záleží však také na konkrétním řediteli školy a na tom, jaké finanční prostředky dokáže od obce pro svou školu získat.

Pro rodiče, kteří se rozhodují, do jaké školy své dítě umístí, je zajisté jedním z rozhodujících faktorů právě kvalitní a moderní vybavení škol i jednotlivých tříd. V současné době nehovoříme již pouze o kvalitním nábytku, třídách uzpůsobených pro odborné předměty, sportovním, hygienickém nebo například stravovacím zázemím, ale především o moderních technologiích, které jsou čím dál tím více rozšířené a žádané.

Pokud pak mluvíme o školní třídě, můžeme zde v tomto směru spatřovat patrné rozdíly. Zatímco některé třídy jsou stále ještě vybavené například televizí s videorekordérem, jiné naopak již disponují interaktivní tabulí s možností propojení s internetem. Ať už jsou názory na používání techniky ve výuce jakékoli, jasné je, že učitelům usnadňují výklad učiva a žákům přináší větší názornost a zpestření v hodinách.

I bez větších finančních prostředků lze však vnitřní prostory školy popřípadě třídy přetvářet svépomocí. Výrobky a obrázky dětí by neměly chybět ani ve společných prostorách, ani ve vlastních třídách. Je samozřejmé, že prostor, v jakém pracujeme, ovlivňuje naši náladu i chování a jinak tomu není ani v prostorách školy.

2.4.4 Loga a propagační materiály školy

Jak je možné vyčíst ze schéma, které bylo využito pro bližší objasnění termínu kultura školy (viz. obr. 1), lze mezi tzv. vizuální symboly zahrnout také loga a propagační materiál školy.

Logo školy slouží stejně jako u jiných organizací, institucí, společností nebo firem primárně k rychlé identifikaci. Je to grafická značka, která v sobě zahrnuje název školy a povětšinou i malý obrázek. Měla by být jednoduše a zároveň originálně graficky zpracována tak, aby ji bylo okolí schopno jasně rozeznat a přiřadit. Je také žádoucí, aby byla časově stálá (škola by ji tedy neměla měnit například každé dva roky). Nejčastěji bývá logo umístěováno na nejrůznější dokumenty a propagační předměty, kterými se škola prezentuje na veřejnosti.

Právě propagační předměty jsou velmi často nositeli loga školy. Jak již bylo řečeno, jejich primární funkcí je přiblížit školu co nejširší skupině lidí, dostat její název do všeobecného povědomí. Mezi nejčastěji používané předměty v rámci propagace můžeme zařadit například věci denní potřeby (hrnky, igelitové a papírové tašky, deštníky,...), hračky (nafukovací balónky, přívěsky na klíče,...) módní doplňky (trička, čepice,...), papírenské a psací potřeby (pera, tužky, pastelky, diáře, bloky,...) nebo drobné pochutiny (lízátka, bonbóny,...). Velmi častá jsou v současné době také třeba malá paměťová zařízení, tzv. USB flash disky. (Reklamní předměty, 2018).

I v této rovině můžeme samozřejmě mezi školami nalézt velké rozdíly. Záleží na konkrétním managementu každé školy a na jeho názoru a postoji k marketingu samotnému. Zatímco některé školy jsou ochotné do své propagace investovat nemalé finanční prostředky, jiné jí nepřikládají velký význam nebo jen raději své mnohdy nevelké finance vkládají do jiných oblastí.

V této části zajisté nesmíme opomenout jeden z nejdůležitějších a zároveň nepříliš nákladných nástrojů dnešní propagace, a sice webové stránky škol. Ty spravuje povětšinou odborná firma, odborník v oblasti IT (může být i zaměstnancem školy) nebo jiná pověřená osoba. Webové stránky školy jsou často prvním "místem", kde rodiče nebo případní zaměstnanci získávají o škole informace.

3 Výzkum

3.1 Výzkumný cíl

Cílem práce je odpovědět na otázku, zda se liší kultura školy v závislosti na velikosti školy. V této části tedy bude ověřován předpoklad, že větší škola má odlišnou kulturu - například, že větší škola vykazuje větší podíl prvků defenzivní kultury, zatímco menší škola větší podíl prvků suportivní kultury.

Výzkum bude zaměřen na ověření předpokladu, že velikost školy vykazuje těsnou souvislost s druhem organizační kultury. Organizační kultura bude sledována u dvou základních škol reprezentujících dva krajní póly dle velikosti a z hlediska tří různých skupin účastníků metodou dotazníkového šetření. Získané výsledky budou diskutovány vzhledem k současnému stavu poznání.

Stanovené hypotézy:

- Hypotéza č. 1: Školy s menším počtem žáků vykazují větší podíl prvků suportivní kultury než školy s větším počtem žáků
- Hypotéza č. 2: Školy s menším počtem žáků mají celkově příznivější klima než školy s větším počtem žáků
- Hypotéza č. 3: Pedagogové ve školách s menším počtem žáků mají individuálnější přístup k žákům i rodičům než pedagogové ve školách s větším počtem žáků

Stanovené hypotézy vycházejí z již existujících výzkumů a odborných textů. Například Cotton (1996) ve svém článku uvádí několik oblastí, ve kterých jsou podle různých výzkumů malé školy značně úspěšnější než školy velké (zde myšleny školy střední):

Postoje žáků ke škole obecně a ke konkrétním školním předmětům - tyto výzkumy naprosto upřednostňují malé školy (Fowler, 1995, Howley, 1994, Rutter, 1988, cit. dle Cotton, 1996). Ve srovnání s žáky velkých škol je osobní i vlastní učební pojetí žáků v malých školách vyšší (Rutter, 1988; Stockard & Mayberry, 1992, cit. dle Cotton, 1996).

Pocit sounáležitosti - výzkumy odhalují, že ve srovnání s žáky ve velkých školách mají ti v malých školách mnohem větší pocit sounáležitosti - někdy vyjádřený jako nižší stupeň odcizení (Fowler & Walberg, 1991; Gregory, 1992; Stockard & Mayberry, 1992, cit. dle Cotton, 1996). S tímto zjištěním úzce souvisí vyšší kvalita interpersonálních vztahů zjištěných v malých školách (Fowler & Walberg, 1991; Rutter, 1988, cit. dle Cotton,

1996). Rutter (1988, cit. dle Cotton, 1996) dále ve svém výzkumu přináší důkazy o nárůstu společenských vztahů žáků s učiteli a školou, vlastní sebeúcty i učebního sebezpoznání.

Postoje zaměstnanců k práci, administrativě i k sobě navzájem - Gottfredson (1985, cit. dle Cotton, 1996) poznamenává, že velké školy podle výzkumu ve větší míře podporují negativní vnímání školní správy učitelem a zároveň nízkou morálku zaměstnanců.

Účast na mimoškolních akcích – žáci se účastní mimoškolních aktivit na významně vyšších úrovních v malých školách než ve velkých školách (Cotton, 1996; Fowler, 1995; Stockard & Mayberry, 1992, cit. dle Cotton, 1996). Žáci v malých školách se také častěji účastní většího množství aktivit a mají významnější postavení v činnostech, kterými se zabývají. Výzkumní pracovníci poukazují na to, že v malých školách je zapotřebí obsadit případné týmy a tak i například méně schopní žáci jsou vyzýváni, aby se akcí zúčastnili. Ve velkých školách se tedy větší počet žáků nezúčastňuje mimoškolních aktivit, protože jednoduše nejsou potřeba k vyplnění dostupných časových úseků.

Účast na školním vyučování - nejen, že žáci malých škol mají dle dostupných výzkumů vyšší míru docházky než ve velkých školách, ale žáci, kteří přecházejí z velkých škol do malých (např. alternativních škol), obecně vykazují zlepšení v docházce (Fowler, 1995, Fowler & Walberg, 1991, Rutter, 1988, cit. dle Cotton, 1996).

Sociální deprivace – Stockard & Mayberry (1992, cit. dle Cotton 1996) ve svém výzkumu uvádí, že problémy s chováním jsou ve větších školách mnohem častější. Dle výzkumu je většina kladů větších škol potlačena potížemi při udržování řádného učebního prostředí. Studie o sociálních deprivacích prošetřily vše od záškoláctví a poruch tříd až po vandalismus, agresivní chování, krádeže. Tento sociální výzkum poukazuje na stejný závěr: malé školy mají mnohem méně problémů s chováním než velké školy (Gottfredson, 1985; Gregory, 1992; Rutter, 1988, cit. dle Cotton, 1996).

Pedagogové, výzkumníci a odpovědi na průzkumy učitelů, studentů a rodičů naznačují několik důvodů pro vynikající výkon malých škol. Bottlova syntéza 103 studií a recenzí z roku 1996 popisuje řadu těchto základních podmínek. Například potřeba zapojení všech lidí do školních aktivit v malých školách souvisí s jinými sociálními a emocionálními oblastmi. Lidé v malých školách navštěvují a starají se o sebe navzájem ve větší míře, než je tomu ve velkých školách, a míra zapojení rodičů je vyšší. Zaměstnanci a studenti mají silnější pocit osobní efektivity. Studenti malých škol mají tendenci převzít větší

zodpovědnost za vlastní učení, učební aktivity jsou častěji individuální, třídy jsou obvykle menší a plánování je mnohem flexibilnější.

Mnoho praktik běžných v malých školách je v provozu hlavně proto, že je mnohem snazší implementovat a řídit v malých prostředích než ve velkých. Při pohledu na instruktáž v malých školách vědci zjišťují, že učitelé pravděpodobně tvoří učitelské týmy, integrují obsah předmětu, využívají skupinové sdružování a kooperativní učení a používají hodnocení výkonu. Nakonec, malé školy mají tendenci projevovat větší důraz na učení, které je zkušenostní a relevantní pro svět mimo školu. (Cotton, 1996)

Linková (2001, p. 44, cit. dle Průcha, 2002, p. 73) ve svém výzkumu, zaměřeném na sociální klima alternativních a standardních školních tříd, uvádí: „*Zřetelné rozdíly můžeme konstatovat mezi třídami méně početnými (do 17 žáků) a třídami velkými (nad 26 žáků), v menších třídách je výrazně lepší soudržnost i nižší soutěživost (ta roste s početností tříd)*“.

3.2 Výzkumný design

Dle Creswella (2007, cit. dle Gulová & Šíp, 2013, p. 72) lze výzkumný design definovat jako „*celistvý proces výzkumu počínající konceptualizací, definicí výzkumných otázek, pokračující sběrem dat, jejich analýzou, interpretací a ústící ve výzkumnou zprávu.*“

U samotného výzkumu existuje několik možností dělení dle různých kritérií. Dle Typy výzkumů (2012) můžeme nejčastěji dělit výzkumy podle typu na kvantitativní a kvalitativní výzkum.

- „*Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz, tedy jejich potvrzení či vyvrácení. Využívá kvantifikační či statistické metody.*
- *Cílem kvalitativního výzkumu je hlubší porozumění zkoumané skutečnosti - vytváření nových hypotéz, nového porozumění, nové teorie.*“

Tyto dva přístupy se však počátkem šedesátých let začaly sblížovat a používat společně – vznikl tak tzv. **smíšený přístup**, který vedl také ke vzniku tzv. druhé generace výzkumných **případových studií** (za první generaci jsou považovány případové studie jako nástroje ke zkvalitnění výuky dětí, dospívajících a dospělých a to především přiblížením se reálnému životu).

I když bývá případová studie spojována především s kvalitativním výzkumem, dle Sedláčka (2014, cit. dle Mareš, 2015) využívá v případové studii badatel veškeré dostupné metody sběru dat – metody uplatňované v kvalitativních i kvantitativních šetřeních. Závisí zde zejména na výzkumné otázce a vlastnostech studovaného případu.

Jednotkou případové studie je případ (či několik případů), tedy hlavní předmět zkoumání. V souvislosti s pedagogickým výzkumem se může jednat například o žáka, školní třídu, učitele, učitelský sbor, vedení školy či školu, jako konkrétní organizaci.

Pojem případová studie nelze jednoznačně definovat. Z hlediska ... můžeme říci, že se jedná o celostní, holistický výzkumný přístup (nikoli o metodu), který lze provádět za pomoci různých metod (dotazníkovým šetřením, pozorováním, individuálními rozhovory,...). Jak obecněji charakterizuje případovou studii Hendl (2005, cit. dle Mareš, 2015, p. 116): „*Jde o detailní studium jednoho nebo několika málo případů, jimiž se snažíme zachytit složitost případu a popsat vztahy v jejich celistvosti. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům.*“

Jak je již z předchozích odstavců patrné, z hlediska použité metodologie zde bude ke sběru potřebných dat využito případové studie s využitím matematicko – statistických postupů. Pomocí jejich výsledků bude dále ověřováno, zda formulované hypotézy platí či nikoli.

3.3 Metody získání dat

Jako cesta k získání výzkumných informací bylo zvoleno dotazování, tedy způsob, který je vhodný pro sociální výzkum. Jak uvádí Reichel (2009, p. 99): *"Podstatou dotazování je kladení otázek, ať už ve formě mluvené (rozhovor), nebo písemné (dotazník)."*

Základní metodou sběru dat pro tuto práci se staly dotazníky. Tato metoda byla zvolena především z důvodu velkého počtu zúčastněných osob a také vzhledem k usnadnění distribuce otázek mezi respondenty. Od počátku zde byl brán zřetel na prokazatelnost odpovědí a na jejich snadnou dostupnost při zpracování a vyhodnocování.

Všechny dotazy byly tvořeny tak, aby vycházely z předem vyjasněných výzkumných záměrů, aby reflektovaly zkoumaný problém a v neposlední řadě, aby zajišťovaly relevantní informace pro hypotézy. Zároveň byl brán zřetel na srozumitelnost otázek pro

všechny respondenty. Dotazníky tedy byly přizpůsobeny věku cílové skupiny dotazovaných tak, aby na otázky byli schopni odpovědět všichni zúčastnění jedinci dané skupiny. Zároveň zde bylo žádoucí, aby se jednotlivé otázky napříč všemi skupinami tematicky přibližovaly, tedy aby všichni zúčastnění mohli vyjádřit svůj názor na různé oblasti jejich školy.

Původní podoba dotazníků se v průběhu několikrát měnila tak, aby vyhovovala potřebám této práce, zároveň však měla posloužit vedení školy k vlastní evaluaci. Dále bylo opakovaně nahlíženo na všechny výše uvedené aspekty. Nejčastěji docházelo ke zjednodušování otázek, upřesňování formulací, doplnění celé otázky.

Úvod dotazníku pro pedagogické pracovníky a zákonné zástupce, seznamující respondenty s funkcí a smyslem výzkumu a zároveň sloužící jako návod k jeho vyplnění, byl opakovaně přeformulován. Zde uvádím původní znění úvodu dotazníku, které bylo od počátku shodné pro skupinu pedagogických pracovníků i zákonných zástupců:

"Vážení pedagogičtí pracovníci/zákonní zástupci,

dotazník, který držíte v rukou, je součástí anonymního dotazníkového šetření KULTURA ŠKOLY.

Cílem je zjistit, jak školu vnímáte Vy, kde vidíte její silné a slabé stránky, jakou školu byste si představovali pro svůj výkon zaměstnání/pro své dítě. Poznání skutečného stavu poskytne vedení školy možnost, aby v dalších aktivitách a zaměření školy mohla zohlednit Vaše potřeby a přání.

Vámi zvolenou odpověď, prosím, zakroužkujte. Pro zjednodušení textu bude dále v dotazníku uváděn pojem rodič (myšleno zákonný zástupce), pedagog, žák (myšlena obě pohlaví, tedy i pedagožka, žákyně). Děkujeme za Váš čas věnovaný dotazníku."

Úvodní text byl po konzultaci doplněn o odstavec seznamující respondenty s autorkou dotazníku a jeho funkcí:

"Dotazník byl zpracován studentkou Pedagogické fakulty UHK jako součást její diplomové práce s názvem Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň."

Dále byla také přeformulována část druhého odstavce a konkrétněji vyjasněny pojmy, které se v dotazníku objevují. Konečná podoba úvodu dotazníku pro pedagogické pracovníky a zákonné zástupce tedy zněla takto:

Vážení pedagogičtí pracovníci/zákonní zástupci,

dotazník, který držíte v rukou, je součástí anonymního dotazníkového šetření KULTURA ŠKOLY.

Dotazník byl zpracován studentkou Pedagogické fakulty UHK jako součást její diplomové práce s názvem Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň.

Cílem je zjistit, jak školu vnímáte Vy, kde vidíte její silné a slabé stránky, jakou školu byste si představovali pro svůj výkon zaměstnání/pro své dítě. Výsledky dotazníků použije vedení školy k zohlednění Vašich potřeb a přání.

Přečtěte si, prosím, nejprve vysvětlivky pod textem. Vámi zvolenou odpověď následně zakroužkujte. Pro zjednodušení textu bude dále v dotazníku uváděn pojem rodič (myšleno zákonný zástupce), pedagog (myšleno učitel, asistent, vychovatel), žák - vždy myšlena obě pohlaví. Děkujeme za Váš čas věnovaný dotazníku.

Od počátku byla jasně nastavena hodnotící škála, která se shodovala ve všech skupinách dotazníků. Respondenti měli možnost vybírat z šesti nabízených možností od 0 do 5, přičemž každé číslo zastupovalo tato hodnocení:

0 - nepozorováno, nedovoluji si hodnotit, nevím

1 - výborné, zásadně souhlasím, bez nedostatků, bezchybné, promyšlené, jsem zcela spokojen

2 - většinou dobré, většinou lze souhlasit, drobné nedostatky, drobné chyby, nadprůměrné, jsem spokojen

3 - dobré i špatné, částečně souhlasím, nedostatky, chyby, průměrné, někdy jsem spokojen, někdy nespokojen

4 - špatné, nesouhlasím, velké nedostatky, velké chyby, podprůměrné, nejsem příliš spokojen

5 – velmi špatné, zásadní nesouhlas, chybí, zásadní chyby, jsem zcela nespokojen

V původní verzi dotazníku chyběla slova, označující respondentovu míru spokojenosti. Ta byla dodatečně doplněna. Hodnocení u jednotlivých číselných položek byla rozšířena na žádost vedení větší základní školy, která dotazníky a jejich výsledky dále využila pro své potřeby.

Zde bych ráda uvedla jednotlivé položky tak, jak byly použity v původní a konečné verzi dotazníků pro pedagogické pracovníky a zákonné zástupce (v upravené podobě se tedy také dostaly k respondentům). Před samotným zněním otázek bude blíže popsáno, která položka sledovala danou oblast kultury školy.

- Položky číslo 4, 5, 6, 25 sledují vizuální složku kultury školy
- Položky číslo 2, 3, 7 – 24, 26 sledují symboly chování konkrétní školy
- Položky číslo 1, 27 jsou kombinací obou složek kultury školy

Jak již bylo výše zmíněno, dotazníky záměrně neobsahují položky zabývající se verbálními symboly kultury školy, vzhledem k nízké informovanosti zákonných zástupců a žáků v této oblasti.

Původní znění položek dotazníku, které byly následně upravovány (uvádím záměrně bez číslování, které se po následném doplnění otázek neshoduje s konečnou verzí dotazníku):

- *Jak je podle Vás vnímána naše škola v rámci Lysé nad Labem?*
- *Jak všeobecně hodnotíte nábytek, kterým naše škola disponuje?*
- *Myslíte si, že pedagogové přistupují k žákům individuálně?*
- *Máte důvěru ke svým kolegům pedagogům? /Máte důvěru k pedagogickým pracovníkům naší školy?*
- *Působí na Vás klima naší školy pozitivně?*
- *Nabízí podle Vás škola dostatek mimoškolních aktivit?*
- *Jaká je podle Vás četnost akcí pořádaných školou?*
- *Jak hodnotíte organizaci chodu a řízení školy? /Vzdělávali byste rádi své případné další dítě na naší škole?*

Do dotazníků určených pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky byly doplněny tyto otázky:

Otázka č. 6 *Jak všeobecně hodnotíte vzhled budov školy?*

Otázka č. 18 *Jak všeobecně hodnotíte vztah rodič - ředitel?*

Otázka č. 28 *Co mi v dotazníku chybělo a chtěl/a bych vám sdělit:*

- 01 *Jak je podle Vás vnímána škola T. G. Masaryka/J. A. Komenského v rámci Lysé nad Labem?*
- 02 *Myslíte si, že výuka ve škole odpovídá současným moderním trendům?*
- 03 *Zdá se Vám, že se škola posouvá ve svém vývoji dopředu?*
- 04 *Jak všeobecně hodnotíte nábytek, kterým škola disponuje?*
- 05 *Jak všeobecně hodnotíte technické a ostatní didaktické vybavení školy?*
- 06 *Jak všeobecně hodnotíte vzhled budov školy?*
- 07 *Myslíte si, že všichni pedagogové přistupují k žákům/k Vašemu dítěti individuálně?*
- 08 *Myslíte si, že škola zaměstnává kvalitní pedagogické pracovníky?*
- 09 *Máte důvěru ke svým kolegům? /Máte důvěru k pedagogům pracujícím s Vaším dítětem?*
- 10 *Působí na Vás klima školy pozitivně?*
- 11 *Komunikuje podle Vás škola s rodiči v dostatečné míře?*
- 12 *Mají rodiče dostatečnou možnost informovat se na své dítě?*
- 13 *Jak všeobecně hodnotíte vztah pedagog-žák?*
- 14 *Jak všeobecně hodnotíte vztah ředitel-žák?*
- 15 *Jak všeobecně hodnotíte vztah žák-žák?*
- 16 *Jak všeobecně hodnotíte vztah ředitel-pedagog?*
- 17 *Jak všeobecně hodnotíte vztah pedagog-pedagog?*
- 18 *Jak všeobecně hodnotíte vztah rodič-ředitel?*
- 19 *Jak všeobecně hodnotíte vztah rodič-pedagog?*
- 20 *Nabízí podle Vás škola dostatek mimoškolních aktivit (kroužky, nepovinné předměty)?*
- 21 *Jaká je podle Vás úroveň akcí pořádaných školou?*
- 22 *Jak jste spokojen/a s četností akcí pořádaných školou?*
- 23 *Jak podle Vás funguje školní družina /školní klub?*

24 Jak hodnotíte stravování ve školní restauraci Scolarest?

25 Ohodnoťte prezentaci školy směrem k veřejnosti (webové stránky, akce pro veřejnost, články v místním tisku aj.)

26 Jak hodnotíte organizaci chodu a vedení školy? /Doporučili byste školu svým známým

27 Jaké by bylo celkové hodnocení naší školy?

28 Co mi v dotazníku chybělo a chtěl/a bych Vám sdělit:

U dotazníků určených pro žáky 1. stupně byla hodnotící škála totožná s dotazníky pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky (tzn., že také žáci měli možnost vybírat z šesti možností od 0 do 5). Jednotlivá čísla však již neobsahovala bližší specifikaci, žáci měli v dotazníku pouze zakroužkovat číslo, kterým by danou situaci oznámkovali, podobně jako ve škole. Číslo 0 bylo ve vysvětlivkách interpretováno jako *nevím, nemohu posoudit*. Úvod dotazníku se od počátku tvorby nezměnil. Zde uvádím jeho znění:

"Mili žáci,

dostává se vám do ruky anonymní dotazník, ve kterém se chceme dozvědět, jak se ve škole cítíte, co se vám líbí nebo naopak nelíbí, co by se dalo ve škole zlepšit, jak byste si školu představovali, abyste do ní chodili rádi.

Jednotlivé situace ohodnoťte známkou, podobně jako ve škole. Zvolenou známkou zakroužkujte. Za odpovědi vám všem moc děkujeme."

Na rozdíl od úvodu došlo v průběhu tvorby dotazníku k velkým změnám u jednotlivých položek. Ty byly původně zapsány jako otázky, posléze však byly nahrazeny konkrétními situacemi (hesly). Cílem této změny bylo především zjednodušení celého dotazníku, snazšího pochopení jednotlivých položek respondenty.

Zde uvádím původní jednotlivé položky dotazníku, následované vždy jejich upraveným konečným zněním:

1. Jak bys oznámkoval/a svou třídní učitelku nebo učitele za to, jaký má k tobě přístup?

1. Přístup třídní učitelky k tobě

2. Jak bys oznámkoval/a svou třídní učitelku nebo učitele za to, jaký má přístup k celé vaší třídě?

2. Přístup třídní učitelky k celé třídě

3. Jak bys celkově oznámkoval/a to, jak tvoje třídní učitelka nebo učitel vyučuje?

3. Činnosti v hodinách mě baví

4. Jak bys oznámkoval/a vše, co se ve škole dozvíš?

4. Informace z hodin jsou pro mě zajímavé

5. Jak bys oznámkoval/a to, jak se k sobě chovají děti ve tvé třídě?

5. Chování spolužáků ke mně

6. Jak bys oznámkoval/a to, jak se k sobě vzájemně chovají děti ve škole?

6. Chování spolužáků ve třídě k sobě navzájem

7. Jak bys oznámkoval/a nábytek, který ve třídě (ve škole) používáte (lavice, skříň, ...)?

7. Nábytek ve třídě (ve škole)

8. Jak bys oznámkoval/a technické a ostatní pomůcky, které při vyučování používáte?

8. Pomůcky v hodinách (pracovní sešity, technika, hry, ...)

9. Jak bys oznámkoval/a nabídku kroužků v naší škole?

9. Nabídka kroužků ve škole

10. Jak bys oznámkoval/a akce (besedy, představení, exkurze), kterých ses se svou třídou zúčastnil/a?

10. Akce třídy (besedy, představení, exkurze, ...)

11. Jak bys oznámkoval/a různé soutěže a projekty, na kterých se podílí více tříd nebo i celá škola (vánoční jarmark, Aprílové dny/Mikulášská stezka, Masopust, Litol čte dětem)?

11. Akce školy (Předvánoční jarmark, akce ŠP - volby, Jarní a Podzimní hrátky, Aprílové dny/Mikulášská stezka, Masopust, Litol čte dětem)?

12. Jak bys oznámkoval/a stravování ve školní restauraci Scolarest?

12. Školní restaurace Scolarest

13. Jak bys oznámkoval/a školní družinu?

13. Školní družina/ Školní klub?

14. Jak bys oznámkoval/a to, jak se ve škole cítíš?

14. Do školy se těším

15. Jak bys oznámkoval/a naši školu celkově?

15. Celková známka pro školu

Také do dotazníku pro žáky byla oproti původnímu dotazníku navíc přidána jedna položka, a sice *Vzhled budov (chodby, WC, tělocvična, ...)*.

Dotazníky byly upravovány ve spolupráci s ředitelkou ZŠ J. A. Komenského paní magistrou Marií Novákovou a zástupkyní ředitelky školy paní magistrou Erikou Drobnou. Panem ředitelem ZŠ T. G. Masaryka, Mgr. Petrem Eliškou, byly dotazníky po prostudování schváleny a přijaty bez připomínek.

3.4 Výzkumný soubor

3.4.1 Základní školy s rozdílným počtem žáků a žákyň

V České republice lze nalézt různé velké školy, které se od sebe výrazně liší počtem žáků a žákyň. Podle statistických údajů ze školního roku 2012/2013 tvořily třetinu všech škol školy, které mají méně než padesát žáků a žákyň. Jedná se především o školy ve vesnicích a malých městech. Naopak školy s více jak devíti sty žáky se u nás nachází pouze tři.

Přestože by se mohlo v současné době zdát, že "malé" školy se jeví rodičům budoucích prvňáčků jako vhodná volba, mnozí obyvatelé menších obcí vozí své děti například do měst, ve kterých pracují. Důvody, proč nevyužít menší školu v místě bydliště mohou být tedy organizačního charakteru, někteří rodiče se však také často domnívají, že škola ve větším městě je kvalitnější.

Názory na velikost školy a s ní související kvalitu se významně liší. Návrhy na reformy, které by vedly k podpoře větších škol, se opírají o názor, že čím je škola menší, tím větší jsou náklady na její provoz. Podle některých výzkumů jsou větší školy také úspěšnější z

pedagogického hlediska - více peněz, kterými tyto školy disponují, umožní zaplatit kvalitnější pedagogy, vybavení atd.

Na druhé straně však stále převládá názor, že především na prvním stupni základní školy je důležitý osobní kontakt a individuální přístup k žákům. Škola by neměla fungovat pouze jako vzdělávací instituce, ale také jako místo, kde vznikají silné sociální vazby. Zastánci menších škol se tak často opírají o tzv. Dunbarovo číslo, které teoreticky vymezuje počet lidí, se kterými je člověk schopen udržovat stálé sociální vztahy. Podle tohoto omezení je jedinec schopen udržet vztahy, v nichž zná a ví o každém jedinci a jeho dalších vazbách uvnitř skupiny, maximálně se 150 lidmi.

V této části bych ráda popsala dvě školy, které se liší svou velikostí a s tím spojeným rozdílným počtem žáků a žákyň. Obě školy se nachází v menším městě Lysá nad Labem, každá však v jeho jiné části.

3.4.2 Město Lysá nad Labem

Lysá nad Labem je menší město s přibližně 9 tisíci obyvateli, ležící ve Středočeském kraji, v okrese Nymburk. Samotná poloha je pro obec velmi výhodná - přibližně 40 km ji na západ dělí od Prahy, 80 km na východ od Hradce Králové.

Právě blízkost hlavního města je také důvodem stálého nárůstu počtu obyvatel. Z Lysé lze při cestě do Prahy využít nejen pravidelných železničních spojů (vlaková přeprava je zde součástí Pražské integrované dopravy), ale také nedaleké dálnice vedoucí z Hradce Králové do hlavního města. Velká část obyvatel Lysé nad Labem právě díky snadné dostupnosti vykonává své zaměstnání v Praze. I přes tyto okolnosti si obec udržuje svou osobitost a relativní klid.

Samotné historické jádro města je díky pamětihodnostem (zámek s rozsáhlou zámeckou zahradou a sochami z dílny M. B. Brauna, bývalý augustiniánský klášter v barokním slohu, katolický kostel sv. Jana Křtitele, areál Českobratrské církve evangelické, muzeum Bedřicha Hrozného aj.) od roku 2003 prohlášeno městskou památkovou rezervací.

3.4.3 Základní škola T. G. Masaryka, Lysá nad Labem – Litol

3.4.3.1 Historie školy

Základní škola T. G. Masaryka se nachází v jedné z částí města Lysá nad Labem - Litoli (blíže bude toto místo popsáno v jedné z následujících podkapitol). Pokud však má tato

část práce přiblížit školu z historického hlediska, je důležité si také upřesnit historii místa, kde se škola nachází.

První zmínky o Litoli je možné dohledat již v písemnostech z roku 1093. O nevelké rybářské osadě při řece Labi nazývané Litol se zmiňuje původní "autor" v dodateční listině lyské fary.

Přibližně o sedm set let později dochází k rozkvětu Litole. Jak lze vyčíst ze zápisů tehdejšího místního kronikáře, v první polovině devatenáctého století je zde již zaznamenáno na padesát popisných čísel. Pro zaměření této práce je vhodné také uvést další zmínku o jistém tkadlecí Jandouskovi, který, ačkoli pouze v zimním období, vyučoval místní děti.

V následujících letech docházelo k neustálému rozšiřování Litole, až se roku 1868 stala samostatnou obcí. Po dokončení významné železniční dráhy z Vídně do Děčína, jejíž odbočka vedla také do Lysé, nastávají v Litoli časy hojnosti. Roku 1872 je zde slavnostně otevřen cukrovar, který do této obce přináší nemalé finanční prostředky. Místní tak začínají kromě jiného uvažovat také o výstavbě vlastní školy, která by dětem ulehčila od každodenních cest do vzdálené Lysé.

Roku 1920 dostává obec od Okresní rady školní, sídlící v Mladé Boleslavi, souhlas k výstavbě dvoutřídní Obecní školy. V tomto roce tomu bylo také právě šest let, kdy litolský obecní úřad žádal o odškolení z Lysé nad Labem.

Slavnostního otevření školy se občané Litole dočkali v neděli 14. prosince 1921. Stala se tak jednou z prvních škol postavených po vzniku samostatné republiky. Na tehdejší dobu byla škola velmi moderně vybavena (nechyběla zde mj. ani tělocvična). Prvním ředitelem byl zvolen Alois Bušek. Své jméno získala škola roku 1922, společně se souhlasem jmenovce - prezidenta republiky T. G. Masaryka.

V padesátých letech minulého století dochází v Litoli k dalšímu významnému zlomu. Dosud samostatná obec je připojena k Lysé nad Labem. Stává se tak součástí většího města. Tato událost má nakonec dopad i na školu T. G. Masaryka. I přes značný nesouhlas původních občanů Litole je v sedmdesátých letech do budovy nastěhována zvláštní škola pro děti ze spádových oblastí. Místní děti jsou tedy opět nuceny za vzděláním docházet do Lysé.

Zvláštní škola v Litoli funguje bezmála 25 let. Teprve kolem roku 1989 se problematika základní školy mezi litolskými občany začíná znovu ve větší míře řešit. Místní usilují o vystěhování školy zvláštní a znovuotevření té původní - základní. Jednání obyvatel je zdoluhavé, přesto nakonec úspěšné. V září roku 1991 tak litolská škola znovu otevírá své třídy litolským dětem. Ředitelem školy se stává Mgr. Petr Eliška, v té době vůbec nejmladší ředitel v České Republice.

Budova školy je po znovuotevření ve značně zanedbaném stavu. Stejně je na tom také pozemek, který školu obklopuje. Postupně tak dochází k částečným opravám a náročným rekonstrukcím. Škola je vybavena novým nábytkem a pomůckami. Žákům je zde k dispozici také jídelna a školní družina, v té době obě sídlící ve vile patřící k bývalému cukrovaru a vzdálené od školy přibližně sto metrů. V roce 1997 je vila navrácena původním majitelům a škola tak získává k provozu jídelny a školní družiny nové prostory v budově, stojící v těsné blízkosti školy.

Na žádost ředitele byl v roce 2001 škole znovu propůjčen již jednou platný čestný název Základní škola T. G. Masaryka.

3.4.3.2 Umístění školy

Jak již bylo výše zmíněno, Základní škola T. G. Masaryka se nachází v okrajové části města Lysá nad Labem zvané Litol. Nejen díky své původní samostatnosti, ale také díky logickému uspořádání může na nezasvěcené jedince právě tato část působit jako samostatná obec. Od Lysé nad Labem ji dělí rozsáhlá železniční trať, jíž je možné překonat nádražním podchodem a od roku 1998 také železničním nadjezdem.

Od centra Lysé nad Labem dělí střed Litole přibližně dva kilometry. Největší část populace zde obývá původní rodinné domy nebo domy bytové, které zde pro své zaměstnance vystavěly již neexistující místní firmy.

Samotná škola stojí právě v pomyslném "centru" Litole. Budova je vystavěna na rozsáhlém pozemku, který je od okolí nenápadně oddělen plotem a vstupní branou. V přední (vstupní) části pozemku převažuje zeleň včetně vzrostlých stromů a nejrůznějších keřů. Nechybí zde ani čistě zatravněná plocha. Zadní část je také z většiny pokryta trávou, slouží však také jako sportovní hřiště se šterkovou běžeckou dráhou a pískovými doskočišti. Součástí školy je také služební byt se zahradou, v současnosti obýván panem ředitelem a jeho ženou.

Také okolí školy je celkově klidné. Jediná silnice vedoucí v její těsné blízkosti je využívána převážně místními obyvateli a frekventovanost aut je zde tedy minimální. Z pravé strany obklopuje školu nově dětské hřiště, levá strana pozemku sousedí se soukromou zahradou.

V blízkosti se nachází obchod se smíšeným zbožím, restaurace nebo například hřiště místního fotbalového klubu. Jak již bylo také zmíněno, Litol leží v těsné blízkosti řeky Labe. Je zde tedy možnost vycházek do okolní přírody nebo například členství v místním veslařském klubu.

3.4.3.3 Základní informace o škole

Základní škola T. G. Masaryka je menší školou rodinného typu. Jedná se o školu prvostupňovou, to znamená, že se zde nachází třídy od prvního do pátého ročníku, přičemž každý ročník je zastoupen právě jednou třídou. Celkem je zde každý rok vyučováno okolo stovky dětí převážně ze spádových oblastí. Po dokončení prvního stupně přechází žáci do spádové ZŠ Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem popřípadě do jiných okolních základních škol, žáci s dobrými studijními výsledky také na víceletá gymnázia.

Také učitelský sbor zde není vzhledem k velikosti školy příliš početný. Pedagogických pracovníků, včetně ředitele školy a vychovatelek, zde působí celkem osm. Nestandardní se může jevit absence zástupce ředitele (blíže bude popsáno v kapitole věnující se personálnímu zastoupení).

Každá třída má svou třídní učitelku. Ta s dětmi projde příslušným ročníkem a při postupu do dalšího, vyššího ročníku se mění. Výjimkou je první a druhá třída, kdy třídní učitelka po oba roky s žáky zůstává. Znamená to tedy, že žáci po dobu své přítomnosti na litolské škole zažijí různý přístup čtyř třídních učitelek.

Chod školní družiny, která je zde žákům také k dispozici, zajišťují celkem dvě vychovatelky, z nichž jedna má funkci vedoucí.

3.4.3.4 Materiální vybavení a prostředí školy

Jak bylo již uvedeno v části Historie školy, v roce 1991, kdy došlo ke znovuotevření ZŠ, nepatřily prostory určené pro výuku k nejmodernějším. Rekonstrukce samotné budovy byla nevyhnutelná.

Dnes se dá říci, že z hlediska materiální vybavenosti škola poskytuje svým žákům téměř vše, co je pro moderní výuku třeba.

Každý ročník má k dispozici svou plně vybavenou třídu, ve které žáci tráví nejvíce času. Najdeme zde moderní nábytek včetně lavic a židlí, přizpůsobených dětem podle věku a velikosti. Ve třídách je také koberec, využívaný nejvíce při výuce mimo lavice nebo o přestávkách. Samozřejmě je zde také učitelův stůl a tabule (klasická černá pro popis křídou nebo bílá pro popis fixem). Ve všech třídách také najdeme malý hygienický koutek s umyvadlem.

Konkrétnější vybavení pak již záleží na samotném učiteli a potřebách dětí, které třídu obývají. Pověštinou má každá třída svou menší třídní knihovnu, s nejrůznějšími zábavnými ale také naučnými knihami, zdi a nástěnky jsou potom prakticky vyzdobeny didaktickými tabulemi, vlastními pomůckami a obrázky dětí. Učebna páté třídy disponuje také mimo jiné interaktivní tabulí.

Všechny jednotlivé třídy působí osobitým a útulným dojmem. To samé lze říci také o společných prostorách školy. Na zdech chodeb najdeme stejně jako ve třídách výrobky žáků jednotlivých ročníků, při vstupu do školy také informativní nástěnku pro rodiče dětí nebo například akvárium s různými druhy ryb.

Společná šatna pro žáky je řešena jednoduše, ale funkčně. Tvoří ji dvě místnosti s lavičkami a háčky. Zde má každý žák své neoznačené místo, kam si při příchodu odkládá svrchní oblečení a přezouvá obuv. Při odchodu na tomto místě opět zanechává své školní přezůvky, to znamená, že každý má svůj prostor určený.

Dalším prostorem, který využívají všechny třídy je plně vybavená počítačová učebna. Najdeme zde přes desítku počítačů s možností připojení na internet, vybavených výukovými programy pro první až páté třídy. I zde je žákům a učitelům k dispozici nová interaktivní tabule. Žáci si zde formou procvičování zpestřují výuku teoretických předmětů, od třetích tříd zde probíhá také pravidelná výuka informatiky.

Hodiny tělesné výchovy všech tříd probíhají v prostorách tělocvičny, v teplých dnech také na venkovním hřišti, které je součástí školního pozemku. Ačkoli obě sportoviště stále slouží svým účelům, jejich technický stav již není příliš dobrý. Především tělocvična odpovídá létům, která "odsloužila".

Na druhou stranu je zde vše, co žáci v hodinách tělesné výchovy potřebují. Sportovní nářadí a náčiní odpovídá požadavkům současných sportovních her a disciplín. Také samotná budova tělocvičny se snad již brzy dočká celkové opravy. Po několika letech čekání je nyní vyhotoven návrh a zřizovatel (tedy město) přislíbil potřebné finanční prostředky.

Také sklepní prostory školy jsou využity v plném rozsahu a přístup sem mají všechny třídy. Nachází se zde keramická dílna s pecí a stoly určenými pro práci s hlínou a již hotovou keramikou. Také zde nechybí police a regály na případné dosychání výrobků nebo jejich prezentaci.

Jak bylo již výše uvedeno, dalším společným a hojně využívaným prostorem je školní jídelna. Ta sice není přímo součástí školní budovy, ale leží v její těsné blízkosti. Jídelna je moderně vybavena a splňuje všechny hygienické požadavky. Najdeme zde samozřejmě výdejnu pokrmů, kterou obsluhují dvě paní kuchařky, úklidové zázemí, padesát pět míst k sezení určené pro žáky a učitele školy a také samozřejmě oddělená sociální zařízení. Již hotové obědy jsou do jídelny dováženy z větší provozovny, která spadá po ZŠ v Lysé nad Labem.

Ve stejné budově přímo nad školní jídelnou se nachází školní družina, poslední společný prostor žáků a pedagogických pracovníků, který bych zde chtěla uvést. Jako většina prostor litolské školy, je také družina v současné době již plně a účelně vybavena. Žáci, kteří družinu navštěvují v ranních či odpoledních hodinách, zde mají k dispozici velké množství hraček, stavebnic, společenských her, výtvarných a hudebních pomůcek, knih atd. Také zázemí je zde přizpůsobeno dětským aktivitám. Najdeme zde různé "hrací" a odpočinkové koutky vybavené koberci, polštáři a sedacími kostkami, stoly na výtvarné činnosti nebo nábytek určený přímo ke hraní. Jedna z místností školní družiny slouží jako šatna pro přítomné děti.

Vzhledem k malému počtu učitelů na ZŠ T. G. Masaryka zde nenajdeme jednotlivé kabinety. Všechny paní učitelky společně sdílí sborovnu, kde se schází před vyučováním, o přestávkách a při důležitých jednáních např. s panem ředitelem.

Oddělené pracoviště má samozřejmě pan ředitel. Ředitelna sousedí se sborovnou a propojuje školní byt se školou. Tomuto prostoru dominuje dlouhý pracovní stůl s počítačem. Nechybí zde ani úložné prostory pro velké množství dokumentů nebo nejrůznější odborné knihy.

3.4.3.5 Výuka

Od svého znovuotevření v roce 1991 byla věnována velká pozornost vzdělávacímu procesu školy, který měl být v rovnováze s procesem výchovným. Nejlépe lze cíle školy pochopit z článku: *Co chceme (a co proto děláme)?*, který na svých stránkách uvádí ředitel školy:

"Od počátku znovuotevření školy v roce 1991 je naším společným cílem vychovat v příjemném, bezpečném a podnětném prostředí zdravě sebevědomé děti, předat jim nejdůležitější vědomosti s ohledem na jejich věk a schopnosti, naučit je potřebné dovednosti, motivovat je k dalšímu učení a poskytnout jim v řadě kroužků širší možnosti k rozvíjení zájmů. Chceme, aby se každé dítě cítilo v něčem úspěšné." (Eliška, 2016)

Také z důvodu naplnění těchto cílů začala škola od roku 1995 vyučovat podle vzdělávacího programu Obecná škola. Učinila tak jako vůbec první škola v nymburském okrese. Tento program tehdy umožnil například navýšení výuky anglického jazyka již ve třetí třídě z jedné na dvě hodiny týdně, využití hodinové dotace v jednotlivých předmětech dle uvážení vyučujícího, zrušení zvonění nebo mírnější hodnocení v prvních a druhých ročnících.

Po několika letech, kdy byl tento program školou přijat a zdál se být vyhovujícím pro všechny zúčastněné, vstoupily v roce 2007 v platnost tzv. školní vzdělávací programy. Vlastní program školy je tak v současné době sestaven v podobném duchu, jako ten původní.

Na školním vzdělávacím programu se podíleli všichni vyučující dle ročníků, ve kterých působí. ŠVP byl vytvořen v souladu s RVP a také konkrétní učivo se opírá o školní program samotný. Průřezová témata jsou zařazována do jednotlivých hodin, které se vzájemně prolínají.

Do prvních tříd je v současné době přijímáno maximálně 24 žáků. Tento počet by měl učitelům umožnit individuální přístup a celkově "rodinnější" prostředí. Důležitou roli zde hraje také stálost učitelů v jednotlivých ročnících (výjimku tvoří první a druhé třídy), která byla již výše zmíněna. Měla by vést k podrobné a hloubkové znalosti učiva ze stran vyučujících. Zároveň se předpokládá, že učitelé jsou schopni lépe rozpoznat případné zvláštnosti u dětí v konkrétních ročnících. Aby tento systém fungoval, musí zde být však splněny důležité podmínky, například vzájemná spolupráce mezi učiteli a schopnost domluvit se.

V prvních až třetích ročnících není stanoven pevný rozvrh vyučovacích hodin, ale pouze denní rozpis vyučovacích předmětů. Tento systém by měl sloužit k vzájemné provázanosti učiva, k využívání mezipředmětových vztahů a v neposlední řadě k bezprostřední reakci na momentální rozpoložení žáků i třídy jako celku. (Eliška, 2016)

3.4.4 Základní škola J. A. Komenského, Lysá nad Labem

3.4.4.1 Historie školy

První zmínky o ZŠ J. A. Komenského nalezneme o téměř půl století déle, než tomu bylo u školy předešlé. Na počátku sedmdesátých let již bylo jasné, že s nárůstem obyvatel a zvyšujícím se počtem dětí budou současné lyské školy (již zmíněná ZŠ T. G. Masaryka v Litoli a ZŠ Bedřicha Hrozného) svou kapacitou nedostačující.

Pro stavbu "nové" školy bylo vybráno místo v klidné části, zároveň však na dosah centra města. Výstavba započala v roce 1971 a k úplnému dokončení došlo roku 1976. Již v září roku 1973 však byl zahájen provoz prvních dvou pavilonů, jež zahrnovaly 12 tříd prvního stupně. Vyučovat zde začalo 12 třídních učitelek a do školy nastoupilo 266 žáků a žákyň. O dva roky později byly dostavěny také zbývající objekty - dva pavilony pro druhý stupeň, školní jídelna a objekt pro tělocvičnu. V témže roce byla škola pojmenována tak, jak se na tehdejší dobu slušelo - "Škola 50. výročí založení KSČ". Vzhledem ke stáří budovy a k přihlédnutí k pozdější výstavbě, než tomu bylo u škol okolních, se mezi obyvateli Lysé rozšířilo a ustálilo pojmenování Nová škola, které se neoficiálně používá dodnes.

Prvním a zároveň jediným ředitelem - mužem "Nové" školy se stal v zahajovacím školním roce pan František Vošmik, který však ve své funkci setrval pouze jeden rok. Na tomto postu jej v roce 1974 vystřídala paní Věra Marková, která svým nástupem zahájila dosud přetrvávající éru žen ve funkci ředitelky.

V prvních letech se veškeré dění ve škole neslo v duchu tehdejšího režimu. Výuka byla podřizována socialistickým nárokům a také povinnosti vůči tehdejší Komunistické straně Československa byly stěžejním faktorem pro chod školy. Byl zde kladen velký důraz na ideovou výchovu dětí.(akce, spolky,...)

Ke konci školního roku 1976 byla zrušena základní škola v nedaleké obci Stratov. Od září tohoto roku začaly tedy také děti z této školy navštěvovat školu "Novou" a na počátku osmdesátých let, tedy necelých deset let po zahájení provozu, navštěvovalo již školu na sedm set žáků a žákyň.

V roce 1986 vystřídala ve funkci dosavadní ředitelky školy paní Mgr. Božena Bartoňová. Na škole byly dále plněny závazky, které vycházely ze sjezdů Komunistické strany, velký význam byl také nadále přikládán branné výchově, která měla připravovat žáky na vojenské školy. V témže roce byla také v šestých třídách rozšířena výuka matematiky a přírodovědných předmětů. Škola se také tradičně účastnila několika soutěží, do některých se žáci zapojují dodnes (např. Pohár Českého rozhlasu, Pythagoriáda, turnaj ve vybíjené).

Změny ve společnosti na přelomu let 1988 a 1989 měly zásadní vliv na výchovně vzdělávací činnost škol všeobecně. Nová škola prošla výraznými změnami obsahu některých předmětů. Byla zrušena činnost politických stran, večerní univerzita marxismu-leninismu nebo například spolupráce s 1. sovětskou školou v sousedních Milovicích.

Změn, které byly nejen pro školu, ale především pro její zaměstnance a žáky zásadní, se během krátké doby odehrálo mnoho. Mimo jiné se změnil také název školy a od 3. října 1990 tak nese jméno Základní škola J. A. Komenského. Ve škole se začaly vyučovat cizí jazyky- anglický a německý.

Ve školním roce 1991-1992 byla do jednoho ze školních pavilonů přemístěna Zvláštní škola, která však podléhala vlastnímu vedení. Do této doby Zvláštní škola působila v městské části Litol, tedy jak už bylo zmíněno, nacházela se na místě současné ZŠ T. G. Masaryka. Zvláštní škola pod vedením pana ředitele Mgr. Petra Tomka a pod názvem Základní škola speciální a Základní škola praktická funguje na tomto místě dodnes.

V následujícím školním roce 1992-1993 přijala škola osnovy vyučovacího programu Obecná škola, které zohledňovaly práci s dětmi v 1. - 5. ročníku. Školní družina v tomto roce rozšířila své působení i pro 2. stupeň a nabídla tak starším dětem alternativu školní družiny - tzv. Školní klub.

Školní rok 1994-1995 byl pro školu přelomový především po stránce správní a finanční. 1. ledna 1995 se stala školou s právní subjektivitou a financování škol začalo být odvozeno od počtu žáků ve třídě. Také městským úřadem byla na školu převedena správa a hospodaření s vybavením a prostory školy. V červnu téhož roku byla schválena devítiletá školní docházka a její rozdělení na první stupeň, který zahrnoval 1. až 5. třídu a druhý stupeň zahrnující 6. až 9. třídu.

V září roku 1995 byla v jednom z částí pavilonů ZŠ zřízena Obchodní akademie. Dnes již obývá tato střední škola jeden celý pavilon a několik učeben v místech ZŠ Speciální. Disponuje také vlastní tělocvičnou, která byla zřízena na místě bývalého nefunkčního plaveckého bazénu v prostorách ZŠ.

V roce 1997 bylo vypsáno konkurzní řízení na post ředitele/ředitelky školy a od 1.8.1998 do této funkce nastoupila paní Mgr. Vlasta Karásková. V následujících letech škola prošla významnými změnami. Mimo jiné se stala fakultní školou Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, žáci i učitelé se zapojili do řady projektů, humanitárních akcí a vzdělávacích seminářů a ve škole vzniklo informační centrum, ve kterém měli žáci volný přístup k PC, internetu a školní knihovně.

Ve školním roce 2006-2007 odešla z postu ředitelky školy paní Mgr. Vlasta Karásková a spolu s ní také několik pedagogů. Pedagogický sbor byl obměněn a novou ředitelkou školy se stala paní Mgr. Marie Nováková.

Největším problémem v této době byl stav budov odpovídající stáří školy a také její vnitřní, již nevyhovující vybavení. Za podpory města Lysá nad Labem a také získáním nemalé částky z Evropských fondů došlo postupně k zateplení všech budov a střech, výměně oken a obnovení fasád. Nečekaně musela být také opravena parketová podlaha jedné z tělocvičen, která podlehla náporu okolních oprav. Škola také pokročila v zabezpečení vnitřních prostor pomocí čipů.

Škola nadále pokračuje v modernizaci tříd a vnitřních prostor školy.

3.4.4.2 Umístění školy

ZŠ J. A. Komenského je umístěna v klidné části Lysé nad Labem, nedaleko městského centra - Náměstí Bedřicha Hrozného a Husova náměstí. V Komenského ulici, ve které se škola nachází, sídlí také ZŠ Bedřicha Hrozného s odděleným 1. a 2. stupněm. Školu navštěvují nejen děti z celého města, ale také část dojíždějících z přilehlých okolních obcí.

Pozemek, na kterém se škola nachází, sousedí ze všech čtyř stran s komunikací. Ta je však automobily využívána minimálně a příliš tak nenarušuje bezpečnost místa. Přední (vstupní) prostor z části slouží jako malé parkoviště, z části je zde volná plocha s asfaltovým povrchem.

Samotná poloha školy je velmi výhodná. Dostupná je veškerá občanská vybavenost města, žáky a učiteli například hojně využívaná Městská knihovna nebo městské kino.

Zároveň se zde však také nabízí možnost různých venkovních aktivit, a to především v rozlehlém zámeckém parku, který se školou sousedí nebo v nedaleké národní přírodní památce Hrabanovská černava, kam třídy směřují v rámci projektů a výuky v přírodě.

Další výhodou školy je nově zrekonstruované multifunkční sportovní hřiště, které leží přímo naproti hlavnímu vchodu a za vhodného počasí je hojně využíváno při hodinách tělesné výchovy nebo při různých sportovních akcích.

Ve vzdálenosti několik desítek metrů od školy se také nachází Základní umělecká škola F. A. Šporka, která se u žáků a jejich rodičů těší velké oblibě. Žáci, kteří ZUŠ využívají, tak mají možnost se již od nástupu do první třídy bezpečně a téměř samostatně přemístit na své hudební, výtvarné, taneční či dramatické kroužky, které ZUŠ nabízí.

3.4.4.3 Základní informace o škole

Základní škola J. A. Komenského svým profilem patří mezi školy, které byly stavěny ve městech na počátku šedesátých a sedmdesátých let. Jedná se o školu, do které dochází žáci prvního i druhého stupně, to znamená, že zde můžeme najít první až deváté ročníky.

Celkový počet otevřených tříd se liší v závislosti na aktuálním demografickém stavu obyvatel města, zpravidla je zde však každý ročník zastoupen dvěma až třemi třídami. Jak uvádí výroční zpráva ze školního roku 2014/2015 je maximální kapacita školy pět set padesát žáků, v tomto roce však školu navštěvovalo okolo pětiset žáků (z toho tři sta třicet jedna žáků 1. stupně).

Škola zaměstnává kolem padesát pedagogických pracovníků (z toho sedm pracovníků působí jako vychovatelky ve školní družině a školním klubu pod vedením vedoucí vychovatelky). Vedení školy je navíc zastoupeno ředitelkou školy a dvěma zástupkyněmi.

Ve školním roce 2014/2015 zde působilo dvacet dva třídních učitelů a učitelek, vyučujících bez třídnictví zde bylo celkem osmnáct. Sedm pedagogických pracovníků zde působí jako asistentky pedagoga.

Žáci mají stejného třídního učitele zpravidla od 1. do 3. třídy, následuje příchod nového třídního učitele pro 4. a 5. třídu. Na druhém stupni se žáci opět setkávají s novými pedagogy, třídní učitel přichází s dětmi do 6. třídy a pokračuje s nimi až do třídy deváté.

3.4.4.4 *Materiální vybavení a prostředí školy*

Jak již bylo zmíněno v kapitole Historie školy, celý objekt školy prošel za podpory města a Evropské unie celkovou rekonstrukcí. Postupně jsou modernizovány nejen samotné budovy, ale také vnitřní prostory.

V ZŠ J. A. Komenského najdeme v současné době celkem dvacet sedm učeben, z nichž většina slouží jako kmenové třídy jednotlivých tříd. Čtrnáct tříd využívají ročníky na prvním stupni, každá jednotlivá třída zde má tedy svou vlastní kmenovou učebnu. Samozřejmostí je v těchto třídách moderní nábytek, včetně nastavitelných lavic a židlí pro žáky a skříně, sloužících k ukládání žákovských a pedagogických potřeb. Nechybí zde samozřejmě ani stůl pro učitele. Prvostupňové třídy mají většinou v zadní části místnosti k dispozici koberec na hraní a činnosti uskutečňované mimo lavice, v přední části tříd pak najdeme tabuli na psaní (většinou se jedná o bílé tabule popisovatelné fixem). Přibližně polovina těchto učeben již také disponuje interaktivní tabulí. Ani zde v žádné třídě nechybí koutek s umyvadlem.

Výzdoba jednotlivých tříd se samozřejmě různí. Na stěnách jsou většinou zavěšeny didaktické tabule a jiné pomůcky k snadnějšímu zapamatování učiva daného ročníku. Často jsou zde k vidění také různé učební přehledy, vyráběné vlastní rukou učitelky/učitele. Na útulnosti tříd a celkově příjemném prostředí mají velkou zásluhu nástěnky s nejrůznějšími výtvary dětí, měnicími se dle aktuálního ročního období, měsíců, významných svátků apod.

Také společné prostory školy (chodby, vstupní hala,...) jsou převážně vyzdobeny pracemi žáků. Chodba vedoucí k místnostem vedoucích pracovníků (k ředitelně, kabinetu zástupkyní, výchovné poradkyni, sekretariátu, sborovně) je také vyzdobena rostlinami.

Nepříliš moderní, přesto funkční, jsou šatny určené pro žáky jednotlivých tříd. Každá třída má svou „kóji“, vzájemně oddělenou od ostatních pletivem a plechovými dveřmi. Po obou stranách jednotlivých šaten najdeme dlouhé lavice a věšáky k odkládání svrchního oblečení. Pod lavicemi žáci také zanechávají své přezuvky při odchodu ze školy.

Kromě kmenových tříd jsou na škole žákům a učitelům k dispozici také odborné pracovny (ty však povětšinou navštěvují žáci druhého stupně v době výuky odborných předmětů). I žáci prvního stupně však využívají celkem tři multimediální učebny, které

jsou vybaveny moderní výpočetní technikou. Ve škole dále můžeme najít dvě menší školní knihovny a celkem pět heren, které využívá především školní klub a školní družina.

O hodinách tělesné výchovy mají učitelé se svými žáky možnost navštívit jednu ze dvou tělocvičen, které jsou součástí školního komplexu. Menší z tělocvičen je vybavena protiskluzovým povrchem, druhá (větší) tělocvična je parketová a využívá se především k míčovým sportům. V tzv. „nářad'ovných“ u obou tělocvičen je přístupné veškeré potřebné nářadí a náčiní, které tělesná výchova vyžaduje. Při příznivém počasí žáci docházejí na nově zrekonstruované multifunkční hřiště, které je od vchodu do školy vzdálené přibližně 30 metrů.

V dalším pavilonu, propojeném se školou, se nachází dvě školní jídelny. Každá z jídelen má svou vlastní výdejnu jídla, salátový bar a místo určené pro odběr nápojů. Samozřejmě zde najdeme jídelní stoly a židle určené pro žáky i učitele. K odkládání použitého nádobí a jídelních táců slouží automatické pásy, které končí v mycích úsecích obou jídelen.

Poslední z popisovaných částí jsou prostory určené pro pedagogy a vedení školy. Učitelkám a učitelům slouží k jejich nepřímé pedagogické činnosti společné kabinety, které většinou sdílí s dalšími dvěma až třemi kolegy či kolegyněmi. Kabinety jsou vybaveny především úložnými prostory na papírové dokumenty, pomůcky apod., stoly s počítačem a místy k sezení. Pro společné setkávání zaměstnanců školy (např. porady), slouží sborovna. Ta sousedí se sekretariátem školy, ředitelnu a pracovní zástupkyň ředitelky. V těsné blízkosti najdeme také pracovní výchovné poradkyně.

3.4.4.5 *Výuka*

Na ZŠ J. A. Komenského jsou žáci vzděláváni na podle školního vzdělávacího programu s názvem Harmonická škola. Jak škola sama uvádí na svých webových stránkách, hlavní výhodou tohoto vzdělávacího programu je vyvážené základní vzdělání, tzn., že žáci se kromě kvalitní výuky českého jazyka a matematiky postupně seznamují také s informacemi z ostatních oborů. S výukou anglického jazyka se zde začíná již v 1. třídě. Od 4. ročníku mají žáci možnost využít až čtyř hodin AJ týdně.

Celkově je ve snaze školy vést žáky k samostatnosti, zvládat řešit nastalé problémové situace, ale také naučit se vzájemné spolupráci k dosažení nejen dobrých školních výsledků.

Od 1. třídy probíhá výuka podle pevně daných rozvrhů. To však neznamená, že by třídní učitelé neměli v rámci svých vyučovaných předmětů možnost přizpůsobit se aktuálním požadavkům třídního kolektivu. Není neobvyklé, že již v 1. ročnících se žáci během výuky setkávají s více učiteli, tzn., že žáky nevyučuje pouze třídní učitel či učitelka, ale na některé předměty děti přebírá další pedagog (např. učitel anglického jazyka, tělesné výchovy, hudební výchovy). Začátky přestávek a vyučovacích hodin jsou zde ohlašovány zvoněním.

Škola dále nabízí velkou podporu pro žáky znevýhodněné, ale naopak také pro žáky nadané. Na škole působí několik asistentů pedagoga, kteří jsou zde k dispozici oběma skupinám uvedených žáků. Samozřejmostí je tvorba individuálních plánů, díky nimž lze učivo daného ročníku přizpůsobit každému dítě podle jeho aktuálních schopností. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zde možnost účastnit se nácviků pod vedením kvalifikovaných pedagogů. Žákům s logopedickými vadami škola také nabízí bezplatnou logopedickou nápravu (na základě doporučení z poradenského zařízení).

Nejen žákům, ale také rodičům a pedagogům jsou ve škole k dispozici poradenští pracovníci, např. speciální pedagog, školní psycholog, výchovný a kariérní poradce a také dvě metodičky prevence. (ZŠ J. A. Komenského, 2017)

3.5 Výsledky

V této části budou předkládány konečné výsledky výzkumu. Z důvodu přehlednosti jsou vybrány pouze otázky, které se významně lišily hodnocením respondentů ve školách s vyšším počtem žáků a žákyň a ve školách s nižším počtem žáků a žákyň.

První sloupec tabulky zahrnuje vždy otázku z dotazníku ve zkratce a dále pak rozdělení na školu s vyšším počtem žáků a žákyň (JAK) a školu s nižším počtem žáků a žákyň (TGM). Druhý sloupec ukazuje průměrné hodnocení respondentů daných škol. Ve třetím sloupci je uveden tzv. test statistické signifikace. Dle něj můžeme zkontrolovat, zdali vypočtená hladina významnosti je nižší než 0,05 (5%) – zde u všech vybraných otázek. Díky tomuto údaji můžeme mít důvěru, že údaje, které jsme zjistili ve výběrovém souboru, můžeme očekávat také v souboru základním.

Otázka	Škola	Ø	Sig.
P04 Nábytek	JAK	3,2	0
	TGM	1,7	0,03
P05 Technika a vybavení	JAK	2	0,01
	TGM	1	0
P08 Kvalita pedagogů	JAK	2	0,03
	TGM	1	0
P09 Důvěra k pedagogům	JAK	2,3	0,03
	TGM	1	0
P10 Klima školy	JAK	2,4	0,02
	TGM	1	0
P12 Informovanost	JAK	1,4	0,32
	TGM	1	0,02
P16 Ředitel - pedagog	JAK	2,3	0,02
	TGM	1	0
P20 Mimoškolní aktivity	JAK	1,6	0,19
	TGM	1	0
P22 Četnost akcí	JAK	1,7	0,04
	TGM	1	0
P23 Školní družina	JAK	1,7	0,22
	TGM	1	0,01
P26 Doporučení	JAK	2	0,01
	TGM	1	0
P27 Celkové hodnocení	JAK	2,1	0,04
	TGM	1,3	0,15

Tabulka 1: Informant U

V tabulce 1 můžeme sledovat průměrné hodnocení jednotlivých otázek pedagogickými pracovníky obou škol. Z tabulky je jasné patrné, že ve všech vybraných otázkách, které se významně lišily svým hodnocením, vnímají lépe jednotlivé oblasti kultury školy pedagogičtí pracovníci škol s nižším počtem žáků.

Otázka	Škola	Ø	Sig.
P01 Vnímání v obci	JAK	1,96	0
	TGM	1,3	0
P02 Moderní trendy	JAK	2,07	0
	TGM	1,56	0
P03 Progrese	JAK	2,01	0
	TGM	1,6	0
P04 Nábytek	JAK	2,48	0
	TGM	1,51	0
P05 Technika a vybavení	JAK	2,26	0
	TGM	1,44	0
P06 Vzhled budov	JAK	1,8	0
	TGM	1,38	0
P07 Individuální přístup	JAK	2,23	0
	TGM	1,32	0
P08 Kvalita pedagogů	JAK	2,25	0
	TGM	1,2	0
P09 Důvěra k pedagogům	JAK	1,87	0
	TGM	1,19	0
P10 Klima školy	JAK	2,12	0
	TGM	1,11	0
P11 Komunikace s rodiči	JAK	1,98	0
	TGM	1,41	0
P12 Informovanost	JAK	1,62	0
	TGM	1,08	0
P13 Pedagog - žák	JAK	2,13	0
	TGM	1,22	0
P14 Ředitel - žák	JAK	2,15	0
	TGM	1,1	0
P15 Žák - žák	JAK	2,43	0
	TGM	1,79	0
P16 Ředitel - pedagog	JAK	1,93	0
	TGM	1,07	0
P17 Pedagog - pedagog	JAK	1,95	0
	TGM	1,12	0
P18 Rodič - ředitel	JAK	1,92	0
	TGM	1,12	0
P19 Rodič - pedagog	JAK	1,78	0
	TGM	1,15	0
P20 Mimoškolní aktivity	JAK	2,13	0

P20 Mimoškolní aktivity	TGM	1,41	0
P21 Úroveň akcí	JAK	1,85	0
	TGM	1,21	0
P22 Četnost akcí	JAK	2,12	0
	TGM	1,28	0
P24 Stravování	JAK	3,35	0
	TGM	2,74	0
P26 Doporučení	JAK	1,79	0
	TGM	1,14	0
P27 Celkové hodnocení	JAK	2,11	0
	TGM	1,32	0

Tabulka 2: Informant ZZ

Také tabulka 2 nám přináší jasné výsledky. Zde můžeme vidět průměrné odpovědi zákonných zástupců. V porovnání s tabulkou 1 se názory na jednotlivé prvky kultury obou škol liší ve více případech. Opět však můžeme vidět jasnou převahu lepšího hodnocení na škole s nižším počtem žáků a žákyň oproti škole s vyšším počtem žáků a žákyň.

Otázka	Škola	Ø	Sig.
P07 Nábytek	JAK	1,56	0,002
	TGM	1,23	0
P09 Kroužky	JAK	1,49	0,076
	TGM	1,31	0,044
P12 Školní restaurace	JAK	3,05	0,001
	TGM	2,46	0,001
P15 Vzhled budov	JAK	1,95	0
	TGM	1,52	0
P27 Celkové hodnocení	JAK	1,73	0
	TGM	1,56	0

Tabulka 3: Informant Z

Poslední uvedená tabulka 3 přináší výsledky dotazníkového šetření mezi žáky obou škol. Ze všech oslovených skupin respondentů, se názory žáků liší v nejméně případech. Hodnocení obou škol si je také nejbližší. Přesto, jak lze i z této tabulky vyhodnotit, i u žáků převládají lepší výsledky ve škole s nižším počtem žáků.

4 Diskuse

Podle výsledků statistického šetření můžeme konstatovat, že u všech oslovených skupin respondentů (pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci, žáci), převládá příznivější hodnocení jednoznačně na straně školy s nižším počtem žáků.

Pokud detailněji nahlédneme do výsledků jednotlivých oslovených skupin, zjistíme, že například pedagogičtí pracovníci škol s větším počtem žáků hodnotili ve více jak polovině uvedených případů známkou o minimálně stupeň horší než je tomu u pedagogických pracovníků školy s nižším počtem žáků, a to jak v oblasti vizuální složky kultury školy, tak i v symbolech chování.

Také zákonní zástupci obou škol se ve svém hodnocení liší ve většině uvedených případů o více než půl stupně hodnocení, opět s příznivějším hodnocením na straně školy s nižším počtem žáků. Ani zde nelze jednoznačně říci, zda u školy s vyšším počtem žáků převládá horší hodnocení vizuální složky kultury školy či symbolů chování.

Oproti tomu z výsledku dotazníků určených pro žáky je patrné, že největší rozdíl mezi školou s vyšším počtem žáků a školou s nižším počtem žáků, je ve vizuální složce kultury školy, a sice v hodnocení nábytku, školní jídelny a budovy školy. Na druhou stranu tato hodnocení se s výjimkou školní jídelny nerozcházejí ani o půl hodnotícího stupně. Jak již bylo uvedeno ve stručném popisu u tabulky 3, právě žáci obou škol se také ze všech skupin respondentů vzájemně nejméně lišili ve svém hodnocení.

Tyto výsledky mohou mít souvislost právě s odlišnou velikostí škol a s ní spojenými úskalími - viz. porovnání malých a velkých škol podle Cotton (1996) v části práce 3.1 Výzkumný cíl.

Dalším možným důvodem těchto výsledků však může být například rozdílné umístění obou škol. Je možné, že žáci, zákonní zástupci i pedagogové na menší škole v okrajové části města, připomínající spíše vesnici, mají na svou školu celkově menší nároky než žáci, zákonní zástupci a pedagogové v centru města.

I když výsledky větší školy nejsou nikterak dramatické, je na zvážení vedení školy, ale také samotných pedagogických pracovníků, zda nepodniknout určité kroky k zlepšení vizuální stránky kultury školy i symbolů chování.

Všechny skupiny dotazovaných se například shodli na horším stavu nábytku, kterým škola disponuje. Z dotazníku není patrné, zda respondenti vnímají nábytek jako zastaralý nebo například více poničený. V obou případech lze ale ze strany školy učinit nápravu,

ať už vložení části peněz do postupného vybavování tříd nábytkem, či oprav a údržbou nábytku stávajícího (například se zapojením žáků).

Pedagogičtí pracovníci a zákonní zástupci větší školy se dále shodli na nepříliš vysokém hodnocení klima školy. Zde se jedná o závažnější problém, který se týká všech osob uvnitř školy. Vzhledem k velkému množství faktorů, které se na klima školy podílí, nelze jednoznačně určit konkrétní kroky ke zlepšení. Pokud by se však škola na tuto problematiku zaměřila, lze jistě docílit nápravy i v tomto směru.

Ráda bych ještě závěrem upozornila na oblast, ve které nedosahovala příliš vysokého hodnocení ani jedna ze zapojených škol a to oblast školního stravování. Restaurace Scolarest, která dodává obědy do obou škol, dosahuje téměř průměrného hodnocení, což je zároveň nejhorší hodnocení v dotazníku a to napříč všemi skupinami respondentů. V době, ve které se klade velký důraz na kvalitu stravování, je špatně hodnocené stravování na základních školách přinejmenším zarážející. Zde by tedy bylo žádoucí, aby zřizovatel (tedy město) podnikl nápravu a to nejprve například častější kontrolou školních jídel, popř. při zjištění větších nedostatků vypovězením smlouvy se současnou firmou.

Potvrzení stanovených hypotéz:

- Hypotéza č. 1: Školy s menším počtem žáků vykazují větší podíl prvků suportivní kultury než školy s větším počtem žáků
 - na základě výše uvedených výsledků je stanovená hypotéza **platná**

- Hypotéza č. 2: Školy s menším počtem žáků mají celkově příznivější klima než školy s větším počtem žáků
 - na základě výše uvedených výsledků je stanovená hypotéza **platná**

- Hypotéza č. 3: Pedagogové ve školách s menším počtem žáků mají individuálnější přístup k žákům i rodičům než pedagogové ve školách s větším počtem žáků
 - na základě výše uvedených výsledků je stanovená hypotéza **platná**

ZÁVĚR

Teoretická část diplomové práce byla zaměřena na vymezení pojmu kultura školy, na historii tohoto pojmu, oblasti, které tento pojem zahrnuje a jednotlivé činitele, kteří jej ovlivňují.

V empirické části práce byly vymezeny a blíže popsány dvě školy, představující dva krajní póly dle velikosti. Na těchto školách byl následně proveden výzkum, jehož cílem bylo porovnat kulturu obou těchto škol. Prostřednictvím metody dotazníkového šetření se výzkumu zúčastnili tři skupiny respondentů (pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci a žáci).

Výsledkem dotazníkového šetření byly jasně potvrzeny všechny stanovené hypotézy. Pomocí statistické analýzy jsem došla k výsledkům, které potvrzují závěry dosud provedených výzkumů, zabývajících se podobnou tematikou u nás i v zahraničí, a sice že školy s menším počtem žáků a žákyň jsou úspěšnější v obou zkoumaných oblastech kultury školy – ve vizuální složce kultury školy i v symbolech chování.

Z toho plyne, že aktuální trend rozšiřování kapacit škol není nejlepším východiskem. Je patrné, že v jednotlivých vlnách nárůstu žáků ZŠ, hrají velkou roli finanční prostředky, které jsou do rozšiřování kapacit škol vkládány. Nejlevnější způsobem je samozřejmě zvětšení prostor již stávajících škol. Na druhou stranu tyto kroky jasně vedou k celkovému zhoršení kultury škol u nás i ve světě.

Otázkou zůstává, zda by nebylo možné za stejné finanční náklady například opravit a následně využít již stojící budovy, které se ve městech nacházejí a tím vytvořit menší skupiny žáků v jednotlivých školách. V případě poklesu žáků by tyto budovy mohly být využívány jinými spolky či zájmovými útvary. Toto téma však již není obsahem této diplomové práce. Na tuto práci by však mohlo v budoucnu navázat a být užitečným nástrojem ke snížení počtu žáků na školách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Čáp, J. & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. 2nd ed. Praha: Portál. ISBN 9788073672737.
- Eger, L. & Jakubíková, D. (2000). *Kultura školy*. (p. 6). Liberec: Vysokoškolský podnik s.r.o. ISBN 80-7083-441-2.
- Eger, L. (2006). *Řízení školy při zavádění školního vzdělávacího programu*. (p. 130-132). Plzeň: Fraus. ISBN 80-7238-583-6.
- Jandourek, Jan. (2012). *Sociologický slovník*. 3rd ed. Praha: Portál. ISBN 978 -80-7367-269-0
- Gulová, L. & Šíp, R. (2013). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Retrieved from: <https://books.google.cz/books?isbn=8024788136>.
- Hloušková, L. (2008). *Proměna kultury školy v pedagogických diskurzích*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4813-3.
- Mareš, J. (2015). Tvorba případových studií pro výzkumné účely. *Pedagogika*, 65(2), p.113-142. ISSN 2336-2189. Retrieved from: <http://pages.pdf.cuni.cz/pedagogika/?p=11212&lang=cs>
- Pol, M. & Lazarová, B. (1999). *Spolupráce učitelů - podmínka rozvoje školy: Řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje*. Praha: STROM Praha. ISBN 80-86106-07-1.
- Pol, M. et al. (2002a). Hledání pojmu kultura školy. *Pedagogika*, 52(2), p. 206-218. ISSN 3330-3815.
- Pol, M., Hloušková, L., Novotný, P. & Zounek, J. (2005). *Kultura školy: Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-3746-6.
- Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (1998). *Pedagogický slovník*. 2nd ed. (p. 116) Praha: Portál. ISBN 80-7178-252-1.
- Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. (p. 99) Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3006-6.
- Světlík, J. (1996). *Marketing školy*. Zlín: Ekka. ISBN 80-902200-8-8.
- Tureckiová, M. (2004). *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. (p. 133). Praha: Grada. ISBN 8024704056.

Vališová, A. & Kasíková, H. (2011) *Pedagogika pro učitele*. 2nd ed. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-3357-9.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, školský zákon. (2004). Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. (2004). Retrieved from: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Cotton, K. (1996). Affective and Social Benefits of Small-Scale Schooling. [website]. Retrieved from: <https://www.ericdigests.org/1997-2/small.htm>.

Eliška, P. (2016). Základní škola T. G. Masaryka, Lysá nad Labem – Litol. [website]. Retrieved from: <http://zslitol.cz/>

Klimešová, K. (2012). Kultura vysoká. [website]. Retrieved from: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Kultura_vysok%C3%A1

McCarty, B. (2015). Maintaining Relationships: The Fallacy of Dunbar's Number. [website]. Retrieved from: <https://www.fullcontact.com/blog/maintaining-relationships/>.

Průcha, J. (2002). Sociální klima ve třídách českých škol: Porovnání nálezů z empirických šetření. [website]. Retrieved from: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/104703/U_Paedagogica_07-2002-1_7.pdf?sequence=1.

Reklamní předměty a firemní dárkové předměty s potiskem. (2018). [website]. Retrieved from: <http://www.reklamnipredmety.cz/cs-CZ/reklamni-predmety.html>.

Typy výzkumů. (2012). [website]. Retrieved from: <http://vyzkumy.knihovna.cz/ucebnice/typy-vyzkumu>

ZŠ J. A. Komenského. (2017). [website]. Retrieved from: <http://www.zsjaklysa.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma systému kultury školy	12
Obrázek 2: Schéma vztahu kultury školy a jí ovlivňujícími prvky	14

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Informant U	46
Tabulka 2: Informant ZZ	47
Tabulka 3: Informant Z	48

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Logo ZŠ T.G.Masaryka Lysá nad Labem	
Příloha 2: ZŠ T.G.Masaryka Lysá nad Labem	
Příloha 3: Logo ZŠ J.A.Komenského Lysá nad Labem	
Příloha 4: ZŠ J.A.Komenského Lysá nad Labem	
Příloha 5: Dotazník pro ZZ a U	
Příloha 6: Dotazník pro Z	

Priloha 1: Logo ZŠ T.G.Masaryka Litol

Priloha 2: ZŠ T.G.Masaryka Litol

Příloha 3: Logo ZŠ J.A. Komenského Lysá nad Labem

Příloha 4: ZŠ J.A. Komenského Lysá nad Labem

Vážení zákonní zástupci,

dotazník, který držíte v rukou, je součástí anonymního dotazníkového šetření KULTURA ŠKOLY.

Dotazník byl zpracován studentkou Pedagogické fakulty UHK jako součást její diplomové práce s názvem Kultura školy ve vztahu k celkovému počtu žáků a žákyň.

Cílem je zjistit, jak školu vnímáte Vy, kde vidíte její silné a slabé stránky, jakou školu byste si představovali pro své dítě. Výsledky dotazníků použije vedení školy k zohlednění Vašich potřeb a přání.

Přečtěte si, prosím, nejprve vysvětlivky pod textem. Vámi zvolenou odpověď následně zakroužkujte. Pro zjednodušení textu bude dále v dotazníku uváděn pojem rodič (myšleno zákonný zástupce), pedagog (myšleno učitel, asistent, vychovatel), žák - vždy myšlena obě pohlaví. Děkujeme za Váš čas věnovaný dotazníku.

Dotazník pro rodiče (1. stupeň)						
1. Jak je podle Vás vnímána škola T. G. Masaryka v rámci Lysé nad Labem?	0	1	2	3	4	5
2. Myslíte si, že výuka ve škole odpovídá současným moderním trendům?	0	1	2	3	4	5
3. Zdá se Vám, že se škola posouvá ve svém vývoji dopředu?	0	1	2	3	4	5
4. Jak všeobecně hodnotíte nábytek, kterým škola disponuje?	0	1	2	3	4	5
5. Jak všeobecně hodnotíte technické a ostatní didaktické vybavení školy?	0	1	2	3	4	5
6. Jak všeobecně hodnotíte vzhled budov školy?	0	1	2	3	4	5
7. Myslíte si, že pedagogové přistupují k Vašemu dítěti individuálně?	0	1	2	3	4	5
8. Myslíte si, že škola zaměstnává kvalitní pedagogické pracovníky?	0	1	2	3	4	5
9. Máte důvěru k pedagogům pracujícím s Vaším dítětem?	0	1	2	3	4	5
10. Působí na Vás klima školy pozitivně?	0	1	2	3	4	5
11. Komunikuje podle Vás škola s rodiči v dostatečné míře?	0	1	2	3	4	5
12. Mají rodiče dostatečnou možnost informovat se na své dítě?	0	1	2	3	4	5
13. Jak všeobecně hodnotíte vztah pedagog - žák?	0	1	2	3	4	5
14. Jak všeobecně hodnotíte vztah ředitel - žák?	0	1	2	3	4	5
15. Jak všeobecně hodnotíte vztah žák - žák?	0	1	2	3	4	5
16. Jak všeobecně hodnotíte vztah ředitel - pedagog?	0	1	2	3	4	5
17. Jak všeobecně hodnotíte vztah pedagog - pedagog?	0	1	2	3	4	5
18. Jak všeobecně hodnotíte vztah rodič – ředitel?	0	1	2	3	4	5
19. Jak všeobecně hodnotíte vztah rodič - pedagog?	0	1	2	3	4	5
20. Nabízí podle Vás škola dostatek mimoškolních aktivit (kroužky, nepovinné předměty)?	0	1	2	3	4	5
21. Jaká je podle Vás úroveň akcí pořádaných školou?	0	1	2	3	4	5
22. Jak jste spokojen/a s četností akcí pořádaných školou?	0	1	2	3	4	5
23. Jak podle Vás funguje školní družina?	0	1	2	3	4	5
24. Jak hodnotíte stravování ve školní restauraci Scolarest?	0	1	2	3	4	5

25. Ohodnoťte prezentaci školy směrem k veřejnosti (webové stránky, akce pro veřejnost, články v místním tisku aj.)	0	1	2	3	4	5
26. Doporučili byste školu svým známým?	0	1	2	3	4	5
27. Jaké by bylo celkové hodnocení naší školy?	0	1	2	3	4	5
28. Co mi v dotazníku chybělo a chtěl/a bych Vám sdělit:						

Vysvětlivky:

0 - nepozorováno, nedovolují si hodnotit, nevím

1 - výborné, zásadně souhlasím, bez nedostatků, bezchybné, promyšlené, jsem zcela spokojen

2 - většinou dobré, většinou lze souhlasit, drobné nedostatky, drobné chyby, nadprůměrné, jsem spokojen

3 - dobré i špatné, částečně souhlasím, nedostatky, chyby, průměrné, někdy jsem spokojen, někdy nespokojen

4 - špatné, nesouhlasím, velké nedostatky, velké chyby, podprůměrné, nejsem příliš spokojen

5 - velmi špatné, zásadní nesouhlas, chybí, zásadní chyby, jsem zcela nespokojen

Příloha 6: Dotazník pro Z

Milí žáci,

dostává se vám do ruky anonymní dotazník, ve kterém se chceme dozvědět, jak se ve škole cítíte, co se vám líbí nebo naopak nelíbí, co by se dalo ve škole zlepšit, jak byste si školu představovali, abyste do ní chodili rádi.

Za odpovědi vám všem moc děkujeme

Dotazník pro žáky (1. stupeň)						
1. Přístup třídní učitelky k tobě	0	1	2	3	4	5
2. Přístup třídní učitelky k celé třídě	0	1	2	3	4	5
3. Činnosti v hodinách mě baví	0	1	2	3	4	5
4. Informace z hodin jsou pro mě zajímavé	0	1	2	3	4	5
5. Chování spolužáků ke mně	0	1	2	3	4	5
6. Chování spolužáků ve třídě k sobě navzájem	0	1	2	3	4	5
7. Nábytek ve třídě (ve škole)	0	1	2	3	4	5
8. Pomůcky v hodinách (pracovní sešity, technika, hry,...)	0	1	2	3	4	5
9. Nabídka kroužků ve škole	0	1	2	3	4	5
10. Akce třídy (besedy, představení, exkurze)	0	1	2	3	4	5
11. Akce školy (Mikulášská stezka, Masopust, Litol čte dětem,...)	0	1	2	3	4	5
12. Školní restaurace Scolarest	0	1	2	3	4	5
13. Školní družina	0	1	2	3	4	5
14. Do školy se těším	0	1	2	3	4	5
15. Vzhled budov (chodby, WC, tělocvična,...)	0	1	2	3	4	5
16. Celková známka pro školu	0	1	2	3	4	5

Jednotlivé situace ohodnoťte známkou, podobně jako ve škole. Zvolenou známku zakroužkujte.